

JÓESTÉT!

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cales Regele
Ferdinand 64-66. Automata-telefon: 20-61.
Törvényeségi lajstromozási szám: 44.
Dos. No. 890-1938. Trib. Cluj, Secția III.

Kiadótulajdonos:
„JÓESTÉT!” Újságkiadóvállalat R.-T.
Felelős szerkesztő és igazgató:
MAYER ANTAL

CLUJ, 1939. Szeptember 25.
VIII. évfolyam, 253. szám.

Hétfő

Ma temetik el a román nemzet nagy halottját: Armand Calinescut

Koszoruk tömege a ravatalon - A belföld és külföld mély részvétellel osztozik a román nemzet gyászában

(CLUJ—KOLOZSVÁR.) Az ország egész népe, a főváros lakossága, a városok és falvak is őszinte és igaz szívből fakadó mély részvétellel és megilletődéssel gyászolják Armand Calinescut, a tragikus véget ért kiváló államférfi és kormányelnök megrendítő halálát. Erdély fővárosa méltó és illő módon veszi ki részét a mély nemzeti gyászból. A borzalmas gyilkosság elkövetésének hivatalos híradása után az összes középületekre és magánházakra kitűzték a gyászfátyollal bevont nemzeti színű lobogót, az összes autóbuszok lámpáin gyászfátyolos nemzeti színű zászlók lengenek, a hadsereg tagjai balkarjukra tűzött fekete karszalaggal adnak kifejezést mély gyászuinak. Az országos nemzeti gyászban maradéktalanul és őszinte szívvel osztozik nemzetiségre, fajra és vallásra való tekintet nélkül Románia egész népe. A külföld részvételének és megdöbbenésének impozáns megnyilatkozása mellett a romániai magyar kisebbség közéletének irányítói és a kisebbségi egyházak vezetői is siettek leírni a kegyelet adóját a nemzet nagy halottjával szemben.

SZAMOSTARTOMÁNY KIRÁLYI HELYTARTÓJA IS RÉSZTVESZ A TEMETÉSEN

Dr. Tataru Coriolan, Szamostartomány királyi helytartója szombaton délelőtt a 11 óra 35 perckor Kolozsvárról kiinduló gyorsvonattal elutazott Bucurestibe, ahol résztvesz Armand Calinescu miniszterelnök, a nemzet halottjának kijáró nagy gyászpompával végbemenő temetésén.

Dr. Tataru Coriolan, Szamostartomány királyi helytartója egyébként a tegnapi napon a következő táviratot kapta Gabriel Marinescu tábornoktól, Románia utoljára kinevezett belügyminiszterétől:

„Tisztelettel értesitem, hogy II. Károly király Öfelsége a belügyminisztérium vezetésével bizott meg. Ebből az alkalomból felhívást intézek Excellenciához és kérem, nyújtson részemre maradéktalan támogatást, hogy megbízatásomat jó eredménnyel teljesíthessem. Ma csak egyetlen törvény létezik: a szeretet a Trón, a Haza és Nemzet iránt. Egyesülve ebben a gondolatban teljesíthetjük kötelezettségünket és elérhetjük célunkat.”

GABRIEL MARINESCU
tábornok, belügyminiszter

A táviratra dr. Tataru Coriolan Szamostartomány királyi helytartója alábbi távirattal válaszolt:

„Van szerencsém teljes és hűség támogatásunkról, valamint ren-

díthetetlen munkánkról biztosítani. Semmi más gondolat nem fog vezérelni bennünket a jelenlegi nehéz pillanatokban, mint a nemzeti egység, az összhang és a belső béke fejlődésének parancsa. Azokban a nehéz pillanatokban, amelyekben ma élünk, mi leszünk az elsők, akik hűséggel, erővel és felelősséggel fogunk résztvenni a belső konszolidáció munkájában, amelynek végrehajtása II. Károly király Öfelségének megbízásából fakad. Rendíthetetlenül őrhelyünkön fogunk vigyázni az idők nagy parancsának végrehajtására, mely a Nemzet, az Ország és a Trón érdekeit szolgálja.”

CORIOLAN TATARU,
Szamostartomány királyi helytartója

A bukaresti orvosi fakultás döntése

(BUCURESTI.) (Rador.) A nemzetnevelésügyi minisztérium a következőket közli: „A fővárosi egyetem orvosi fakultásának professzorai megdöbbenéssel állapították meg, hogy az Armand Calinescu miniszterelnök ellen elkövetett orvogyilkosságban résztvett a fővárosi egyetem orvosi fakultásának egyik diákja is. Miért is elhatározták, hogy törlik az egyetem összes nyilvántartásaiból és könyveiből ennek az elvetemült főiskolai hallgatónak a nevét, hogy ez a név soha többé ne szerepelhessen a bukaresti egyetem orvosi fakultása többi hallgatóinak neve mellett. A fővárosi egyetem orvosi fakultása többi hallgatói legmélyebb elismerésüket és tisztelőiket fejezik ki az iránt, aki mint hős esett el a parancsnoki helyen, amelyen az ország nagy érdekeit védelmezte.”

A LENGYEL ÉS ZSIDÓ LAKOSSÁG RÉSZVÉTTÁVIRATA

(BUCURESTI.) (Rador.) Dr. Dragomir Silviu, Románia kisebbségi minisztere a következő tartalmú táviratot kapta Armand Calinescu miniszterelnök tragikus elhalálozásával kapcsolatosan:

„Mély felháborodással és lelki megdöbbenéssel az elkövetett bűntény felett, siratjuk Armand Calinescut, volt miniszterelnöknek elvesztését, aki megértő támogatója volt a romániai lengyel kisebbségnek. Őszinte részvétellel osztozunk az egész ország mély gyászában. Titus Cercavski szenátor.”

Másik részvételtávirat, amelyet dr. Dragomir Silviu kisebbségi miniszter kapott, a következőket tartalmazza:

A HADSEREG ÉS A NUF GYÁSA

(BUCURESTI.) (Rador.) A nemzetvédelmi minisztérium rendeletére a hadsereg összes tisztjei, altisztjei és katonái szeptember hó 25-ig balkarjukon gyászszalagot viselnek. Tegnap, szeptember 23-án este a Vitéz Mihály rend tagjai és a Nemzeti Ujjászületes Frontjának főtisztviselői diszgyenruhájukban gyűltek össze az Ateneumban és áldoztak az elhunyt Armand Calinescu miniszterelnök emlékének.

A JUGOSLÁV SAJTÓ A BUCURESTII GYILKOS MERÉNYLETRŐL

(BELGRÁD.) (Rador.) Az egész jugoszláviai sajtó mélyen elítéli az Armand Calinescu miniszterelnök ellen elkövetett galád merényletet és őszinte részvételének ad kifejezést a kiváló államférfi és kormányfő halála felett.

„Az egész romániai zsidó kisebbség szíve mélyéből siratja azt a felférhetetlen veszteséget az országnak, amely egyik legjobb fiának tragikus halálával érte, aki nemcsak tündöklő állampolgár volt, hanem kiváló államférfi. Armand Calinescut a tragikus véget ért miniszterelnök a tiszta szívből fakadó őszinte tisztelet és rokonszenv vette körül az ország minden lakosa részéről. Kérjük miniszter urat szíveskedjék a magas kormányfő mély fájdalomnak és együttérzésünknek úgy a magam, mint a zsidó lakosság nevében kifejezést adni. Dr. Fischer Tivadar.”

KIOSSEIVANOFF RÉSZEVTÁVIRATA

(BUCURESTI.) (Rador.) Argeseanu tábornok miniszterelnök külön részvételtáviratot kapott Bulgária miniszterelnökétől: Kiosseivanofftól, aki Bulgária népe és kormánya nevében őszinte részvételt tolmácsolja Armand Calinescu tragikus halála felett.

A NÉMET KISEBBSÉG RÉSZVÉTE

(BUCURESTI.) (Rador.) A romániai német kisebbség küldöttsége, melynek tagjai Peter Inton, a NUF főtanácsának tagja és Hanz Kauffmann, a Német Népközség alelnöke, a Nemzeti Ujjászületes Frontja legfőbb tanácsának tagja, valamint Peter Ulaurus, a Német Népközség főtákará voltak, a tegnapi napon megjelentek dr. Dragomir Silviu kisebbségi miniszternél. A német küldöttség a romániai németek nevében őszinte részvételnek és mély megdöbbenésnek adott kifejezést a galád merénylet felett, amelynek Armand Calinescu miniszterelnök esett áldozatul. Arra kérte dr. Dra-

gomir Silviu kisebbségi minisztert, hogy juttassa tudomására a magas kormányfőnek azt a mély együttérzést, amellyel a romániai németek egyöntúten osztozik az ország egész gyászában. A küldöttség hangsúlyozta azt is, hogy a romániai németek különös kegyelettel és elismeréssel adoznak Armand Calinescu miniszterelnök emlékének, mert a volt kormányfő mindenkor őszinte megértést tanúsított a romániai németek kívánságaival szemben és azokat megértő jóindulattal igyekezett teljesíteni.

A SZLOVÁKOK NEVÉBEN

A Romániában élő szlovákok nevében dr. Doval írásban fejezte ki dr. Dragomir Silviu kisebbségi miniszternek a szlovák lakosság őszinte és mély részvételt.

A KISEBBSÉGI EGYHÁZAK RÉSZVÉTE

(BUCURESTI.) (Rador.) A romániai kisebbségi egyházak vezetői is részvételtáviratokat küldöttek a kormányfőnek Armand Calinescu miniszterelnök tragikus halála alkalmából. Az erdélyi rom. kath. egyházmegye igazgatótanácsa az alábbi részvételtávirattal fejezte ki megdöbbenését és részvételt Argeseanu tábornoknak, Románia új miniszterelnökének:

„A szörnyű bűntény áldozatául esett Armand Calinescu miniszterelnök ur elvesztését mélyen megrendülve fáljaljuk.”

Márton Áron, Erdélyi rom. kath. püspöke a maga és Erdélyi rom. kath. lakosságának nevében küldött részvételtáviratot Armand Calinescu özvegyének.

Vásárhelyi János ref. püspök a következő részvételtáviratot küldte Argeseanu tábornok miniszterelnöknek:

„Egész egyházkerületem nevében mélyen megindult lélekkel fejezem ki nagy elődjének tragikus halála felett érzett részvételt. A Haza nagy fiának emlékét kegyelettel őrizzük meg. Excellenciád és kormányának munkásságára is áldást kérjük.

Vásárhelyi János ref. püspök, jogszerinti szenátor

Az elhunyt Armand Calinescu miniszterelnök mélyen lesújtott özvegyének küldött részvételtávirat szövege a következő:

„Egész egyházam nevében mélyen megrendült lélekkel fejezem ki részvételemet. Kérem a jó Istent, hogy vigasztalásával vegye körül.”

Az erdélyi református egyház nevében Vásárhelyi János református püspök részvételtáviratot intézett dr. Zirc Miklós kultuszminiszterhez és dr. Dragomir Silviu kisebbségi miniszterhez is, amelyekben a református egyházkerület nevében mély részvételt fejezi ki Armand Calinescu tragikus halála fölött, közölve egyben azt is, hogy a nagy államférfi emlékét a református kisebbség mindenkor kegyelettel fogja megőrizni.

CSOKROK ÉS KOSZORUK TÖMEGE

(BUCURESTI.) (Rador.) Az Ateneult pénteken éjjelkor zárták le a záródoklók előtt és azt szombaton reggel

nyitották meg újra. Az éjjel folyamán a hegyivadász gárdaezred tisztjei és a Nemzeti Ujjászületés Frontjának főbb tisztviselői állottak diszorséget. A halott lelkiüdvéért egész éjjel lelkes imádkozott. Az Ateneul ravatala valósággal elborították a koszorúk, a Nemzeti Bank, a Rádió vezetősége, a tözsde igazgatósága, stb. valamennyien koszorúkkal adóztak a nagy halott emlékének. A csokrok és virágok tömegéből kitűnik a Gheorghe Lazar liceum VII. osztályu növendékeinek hatalmas koszorúja. Ezt Barbu Calinescu, az elhunyt miniszterelnök fia nagy iskolatársai küldték. A merénylet áldozatává lett miniszterelnök lakásán sorra jelennek meg a társadalmi előkelőségek, hogy részvétüket fejezzék ki az özvegynek. Így megjelentek Ilasievici marsall, Tatarescu volt miniszterelnök, dr. Vaida Voevod Sándor volt miniszterelnök, Vaitoianu tábornok, Presan marsall, a diplomáciai testületek vezetői és más méltóságok is. A részvétáviratok özöne érkezik az országból és külföldről tanúbizonyságul annak, hogy a borzalmas büntett világszerte mély felháborodást váltott ki.

AZ ERKÖLCSTELEN POLITIKA KÖVETKEZMÉNYE

(RÓMA.) (Rador.) Az Osservatore Romano, a Vatikán hivatalos lapja mély megdöbbenéssel és felháborodással ír az Armand Calinescu miniszterelnök ellen elkövetett megdöbbenő gyilkosságról és többek között a következőket írja:

„Ez az új büntény annak az erkölcsi telen politikának az eredendő bűne, amely a maga céljaira igazoltnak lát bármilyen eszközt felhasználni még abban az esetben is, ha a cél aljas személyi bosszu és végrehajtása vér áldozattal és halállal is járna. Ennek a felfogásnak a lényege és jellegzetessége a politikai gyilkosság, az a beszámíthatatlan betegidegzettség, amely nem ismeri az erényeket és amely gát láz nélkül tiporja lábál nemcsak az isteni, hanem az emberi törvényeket is. De a tétéles törvények rendelkezései ellen is lázad ez a felfogás, amely felborítja a rendet és a társadalmi együttélés alapjait. Következésképpen ezt az eljárást és ezt a felfogást a legélesebben el kell ítélni. A szándékos gyilkosságra nincs semmiféle indokolással mentés. Őzinte mély részvétünket tolmácsoljuk a román nemzetnek és egyesülünk vele mély együttérzéssel a Romániára szakadt súlyos gyászban.”

TÖRÖK KÖZIRÓ CIKKE CALINESCURÓL

(ISZTAMBUL.) (Rador.) Langas Sezel török köziró „Armand Calinescu, a kötelességteljesítés áldozata” címmel hosszú cikket írt az „Isztambul” című lapban, amelyben többek között a következőket írja:

„Egy jó a jó között, intelligens az intelligensek között, ideális hazafi lelke legszentebb érzéséig, életével kellett, hogy megfizesse azt a mély szeretetet, amelyet hazája s népe iránt érzett és amelynek érdekében egész életén át dolgozott, hogy nagygyá, egyesség és dicsőségessé tegye államát. Armand Calinescu merénylői közönséges gyilkosok, akik ellenségei a közrendnek és a közjónak is és akik esküdt tettek arra, hogy ellenségei a román államnak, tehát saját hazájuknak. Nincsen egyetlen józan ítélő ember sem, akit mélyen meg ne rendítene és akiben őszinte felháborodást ne keltene ez a galád orvgyilkosság. Kellott valakinek jönnie, aki erős kézzel és saját élete feláldozásával is véglegesen kiírta a politikai orvgyilkosokat és aki megteremtse Romániában a politikai, katonai és a közigazgatási eszméket. Armand Calinescu tragikus halála súlyos vesztesége Romániának és az ő barátainak. Fiatal, lelkes, határozott, erélyes, intelligens és rendes mértéken felüli vasenergiával rendelkező államférfi volt, akinek az volt az eszméje, hogy olyan Romániát alakítson ki, amely független tud maradni a külföldi eszméktől és akinek az egyetlen célkitűzése csak az volt, hogy országában rend és nyugalom uralkodjék, véglegesen megszabadítva nemzetét és hazáját a múlt szomorú pártvillongásaitól. Mindezeknek a reményeknek, nemes célkitűzéseknek megvalósítását Armand Calinescu az életével fizette meg és dicsőségesen halt meg az első vonalban a parancsnoki emelvényen, mint fenkölt eszméinek vértanu áldozata. Armand Calinescu hősiessége halála sok tekintetben hasonlít a hajóskapitány sorsához, aki élete utolsó pillanatáig híven teljesíti kötelességét. Armand Calinescu államférfi és kormányfői tevékenysége minden tekintetben alkalmas és méltó volt arra, hogy országának tekintélyét emelje és öregbítse.”

AZ ÖZVEGY ÉS A CSALÁDTAGOK A RAVATALNÁL

(BUCURESTI.) (Rador.) A főváros lakossága szombaton is valóságos zarándoklást végzett Armand Calinescu miniszterelnök ravatalához. A koporsó négy sarkánál a királyi testőrség magasrangú tisztjei és a NUF tagjai állottak diszorséget. Délután 11 órakor az özvegy és a családtagok megjelentek a ravatalnál és imádkoztak az elhunyt lelkiüdvéért. A ravatalra koszorukat helyezték Öfelsége II. Károly király megbízásából, a jugoszláv hadsereg nevében, a német követség, a román kormány, a román szenátus, a NUF, a Gheorghe Lazar liceum VII-ik

Eltemették Androne Radu rendőrtisztet, a bukaresti gyilkos merénylet másik áldozatát

(BUCURESTI.) (Rador.) Szombaton délután temették el nagy részvét mellett Androne Radu fővárosi rendőrtisztviselőt, aki örhelyén esett el az Armand Calinescu miniszterelnök ellen elkövetett galád orvgyilkosság során. A rendőrtisztviselőt a merénylők revolvergolyói ölték meg. Az elhunyt koporsóját a katonai kórház halottas csarnokában ravatalozták fel és onnan szállították délután 3 órakor a temetőbe. A gyászszertartáson megjelent Filippi ezredes, II. Károly király Öfelségének képviselője, aki az Uralkodó nevében a román koronarend keresztelte.

Mussolini mondotta:

A fegyveres tömegek további összecsapását el lehet kerülni

Itália baráti megnyilatkozása Törökország felé — Etesett Fritsch tábornok, volt német vezérkari főnök — Megkezdte munkáját a panamerikai értekezlet — Mit mond a francia tájékoztató kormánybiztos? — Francia, német, orosz hivatalos jelntések.

(RÓMA.) (Rador.) Mussolini miniszterelnök fogadta a bolognai fasiszta korporációk vezetőit, akikhez beszédet intézett és többek között a következőket mondotta:

— Viharos pillanatokban találkozunk itt megint, amikor nemcsak más országok törképe van szőnyegen, hanem a kontinens egész érdeke. Természetes, hogy ezek a nagy események közelről érdeklik Olaszországot is és felbuzdulást keltettek nálunk is. Az emberi lélek élesítője, amely kicsiny ugyan, de rendkívül erőteljes erejű és amely az emberi lélek legmélyén él, természetesen felhasználta ezt az alkalmat is a magánfelbuzdulásra. Ez a lélekélesztő bizonyos híreket hozott forgalomba, amelyek nevelésesegek és amelyek egy része engem személyesen is érintett. Ennek a jelenségnek az volt a célja, hogy gyorsan drámaivá tegye az eseményeket. De ezekből csak egyetlen következtetés vonható le: megtisztítani minden sarkot, ahol még a szabaddomítmasság, a zsidó és az idegen gondolat ellenségesen lép fel a fasiszmus ellen. Nem fogunk semmit sem kimélni, ami az olasz nép fizikai és erkölcsi egészségére ellen való és nem fogjuk tűrni, hogy az olasz népet megzavarják. Olaszország álláspontját leszögezttem szeptember elsején tett nyilatkozatomban és semmiféle okom sincs, hogy azt megváltoztassam. Ez az álláspont megfelel

osztálya, amelynek Armand Calinescu fia is a tanulója, Grigore Gafencu és mások.

(BUCURESTI.) (Rador.) Armand Calinescu miniszterelnök koporsóját az Ateneul diszcarnokában ma, vasárnap délelőtt 10 órakor szentelik be és ünnepélyes gyászszertartás után Curtea de Argesbe szállítják, ahol a román nemzet nagy halottját szülei mellé temetik el.

ORSZÁGOSAN KÖRÖZIK AZ EGYIK MEGSZÖKÖTT GYILKOST

(BUCURESTI.) (Rador.) Armand Calinescu gyilkosainak vallomása alapján kétségtelenül megállapítást nyert, hogy a gyilkosságban és az összeesküvésben részt vett Hergheliu Ioan ügyvéd is, aki a brassói kórházból szökött meg. A rendőrfőigazgatóság felkéri az összes hazaszertető állampolgárokat, akik nevezett tartózkodási helyéről valamit tudnak, hogy azonnal jelentsék a rendőrségnek, vagy a csendőrségnek. A belügyminisztérium központi rendőrigazgatósága figyelmezteti azokat, akik a szökésben lévő gyilkosnak menedéket adnak, vagy őt bármiben támogatják, hogy a H. Károly királyról elnevezett büntetőtörvény 284. szakasza értelmében mint a gyilkosságban bűnrészeseket fogják elbírálni cselekményükért.

jével post mortem tüntette ki az elhunytat, miközben a rendőrszenekar gyászdalokat játszott, a kivézényelt diszorséget pedig tisztelgett. A temetésen megjelent Gafencu külügyminiszter, Marinescu Gabriel tábornok, belügyminiszter, Barbu Calinescu, az elhunyt miniszterelnök fia, dr. Eugen Bianu, az állambiztonsági hivatal vezérigazgatója és több más előkelőség. Radu Androne egyik tisztviselőtársa kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elhunyt önfeláldozó szelleméről, amellyel még saját életét is kockáztatta.

fyt, a varsói magyar követség tanácsosát nevezték ki. A szovjet kormány már meg is adta hozzájárulását a kinevezéshez.

ERŐS HARCÍ TEVÉKENYSÉG A NYUGATI FRONTON

(PÁRIS.) (Rador.) A Havas távirati iroda katonai szerkesztője a következő cikkben taglalja a katonai helyzetet.

„Egyheti nyugalom után, amely a francia fronton a Rajna és a Mosel folyók közötti levő francia hadszíntéren uralkodott, a tegnapi nap és éjszaka a német csapatok élénkebb tevékenységének jegyében telt el. Az egész fronton, de különösen azon a szakaszon, amely a Saar folyó közepe és a Rajna között terült el, sorozatos helyi jellegű tevékenység bontakozott ki, erős járőrharcok, tűzérési bombázás, amely sokkal nagyobb jellegű öltött, mint az eddigiek, a francia állások ellen. Sőt még teljesen szabályszerű roham is történt, amelyet ellentámadással visszavertek a Blies környékén a Saartól keletre levő kis erdő ellen. Ennek a rohamnak a végrehajtásában német részről egy zászlóalj vett részt és az ellenség kétségtelenül kifejezésre juttatta azt a szándékát, hogy erővel akar támadni. A rohamoztatag azonban földretorították a francia tűzérési és a francia hadsereg önműködő fegyverrel. Hangesulyoznunk kell, hogy a németek részéről ez a támadás azon a szakaszon történt, amelyen mindkét részről eddig előfejtettek ki valamely tevékenységet. Ugyanez a helyzet egyébként a Zveighbrückentől délkeletre levő területen is, ahol a háború megkezdése óta semmiféle helyzeti változás nem következett be.

Az a két terepszakaszt, amelyről a tegnapi német jelentés azt közli, hogy azokon élénk harc tevékenység volt, hegyvidék választja el, mely erővel borított és Németország felé erdítési vonal. Ez a terület az, amelyen egy német, mint a francia erdítési vonalak sokkal közelebb vannak egymáshoz, mint az arcvonal más szakaszán. Ezen a területen az előőrsöket csak a Lauter folyócska választja el egymástól, amelynek folyása ezben az arcvonal felkötését is meghatározza. A német csapatok itt a tevékenysége egybeesett az az időponttal, amikor Hitler vezér és kancellár és Von Brauchschitsch generalissimus látogatást tettek a nyugati hadszíntéren.

MIT MOND A FRANCIA TÁJÉKOZTATÓ KORMÁNYBIZTOS?

(PÁRIS.) (Rador.) A Havas távirati ügynökség közli Giraudoux, a francia tájékoztató kormánybiztos jelentését, amely szerint azok az érvek, amelyeket Anglia és Franciaország, valamint szövetségesei Hitlerrel szemben alkalmazni kívánnak, a következők: Hadsereg, gazdasági bloká és propaganda. A közlemény hangsúlyozza, hogy a mostani háboru első fázisa ugyanúgy fejlődött be, mint az Ausztriában, Csehszlovákiában és Szlovákiában történt beavatkozások esetében. Vagyis az ottlélo nemzetek megsemmisítésével, azzal a különbséggel, hogy a mostani háboru szenvedő áldozata ezuttal Lengyelország lett. A különbség azonban az, hogy míg Ausztria, Csehszlovákia és Szlovákia elfoglalása Németország részéről nem járt véraldozáttal, addig most a lengyelországi hadszíntéri eredmény Németország részére 150.000 emberáldozatot követelt, halottakban és sebesültekben, körülbelül 400—600 repülőgépe ment tönkre, 700—800 pilótát vesztített, igen sok hadianyaga semmisült meg és ennek a veszteségnek helyrehozása hosszú hónapokat igényel. A francia és angol mozgósításra válaszul tehát Németország most már nehezen összpontosíthatja erejét és nem nyújthat tökéletes biztonságot lakosságának abban a tekintetben, hogy nem lesz a háborus tevékenység szenvedő áldozata. Nem szabad elfelejteni, hogy Németország részére elvágta az összes tengeri utakat, kivéve a Balti-tengert. Kereskedelmi flottája meg sem tud mozdulni. A német márkát a tőzsdéken nem jegyzik. A német birodalom Jegybankjának aranykészlete majdnem semmi és a lengyel területen elfoglalt bányák és petróleum vidékről nem tudja nyers-

anyag szükségletét kielégítő mértékben fedezni. Ezek a körülmények — a francia közlemény szerint — rendkívül nyugtalanítják Hitler és Göbbels propagandaügyi miniszternek semmiféle érveléssel nem sikerült a német kancellár aggodalmait eloszlatni.

A müncheni egyezményig — mondhatta Göbbels, hogy kemény, de észszerű harcot folytatott a totális rendszer megvalósítása érdekében, hogy csak egy vezér volt és csak egy cél. Most azonban már megszűntek a hitlerista elvek. II. Vilmos császár a világ háború idején beszélhetett arról népének, hogy friss és vidám háború lesz, míg a jelenlegi Németország vezetői azonban az adott körülmények között csak régi és dicstelen háborúról beszélhetnek majd, — fejezi be közleményét a francia tájékoztató főkönyvtáros.

MOSZKVA UTÁZIK AZ ESZT KÜLÜGYMINISZTER

(TALLIN.) (Dunaposta.) A szovjet meghívására Selter eszt külügyminiszter közelebből Moszkvába utazik az orosz—eszt gazdasági szerződés megkötése céljából.

AMERIKAI HAJÓRAJ LISSZABONBAN

(LISSZABON.) (Rador.) A Havas távirati iroda közli, hogy Courtney tengeri vezetésével nagyobb amerikai hajóraj érkezett a portugál főváros kikötőjébe. A hajóraj két hétezer tonnás cirálóból, tíz torpedóüzemből, két kisebb torpedódűzőből és két kisebb motoros hajóból áll. Ez az amerikai flottarész az Atlanti óceánon végzett körutja során utolsó állomásként érkezett Lisszabonba, ahonnan valószínűleg hazarendelnek.

AZ ÚJ JAPÁN KÜLÜGYMINISZTER

(TOKIO.) (Rador.) A Domei hírszolgálati iroda közlése szerint Abe miniszterelnök előterjesztésére Hirohito császár Nomura tengeri nagytitkár külügyminiszterre nevezte ki.

MEGKEZDTE MUNKÁJÁT A PÁNAMERIKAI KONGRESSZUS

(PANAMA.) (Rador.) A pánamerikai kongresszus előkészítő bizottsága első sorban is a delegátusok megbízó leveleinek felülvizsgálatával foglalkozik, azután megállapítja a tárgyalások sorrendjét és azt, miután az értekezletnek három pontja van, három bizottságnak adja ki tanulmányozás végett. A három pont a következő: 1. A semlegesség és annak megőrzése. 2. A béke megőrzése. 3. Gazdasági kérdések.

A GÖRÖG KORMÁNY MEGELEGEDÉSE

(ATHÉN.) (Rador.) A görög kormány felkérte Sismanoff athéni bolgár meghatalmazott minisztert, hogy fejtse ki kormányának előtt a görög kormány megelégedését a bulgár semlegességi nyilatkozattal kapcsolatban, amely igen határozatosan járult hozzá a balkáni béke fentartásához.

AZ ANGOL SAJTÓ ÉS A LENGYEL KÉRDÉS

(LONDON.) (Rador.) Az angol sajtó szintén részletesen foglalkozik a német, szovjet egyezményrel, illetve Lengyelország felosztásával. A lapok egyöntetűen megállapítják, hogy az oroszok rendkívül olcsón jutottak hatalmas kiterjedésű területhez, amelyért tulajdonképpen a német csapatok ontották véruket. Felteszik a lapok a kérdést: vajon a tengely továbbra is kitart eddigi politikája mellett, vagy változtatni fog azon? A Daily Herald rámutat arra, hogy úgy az oroszok, mint a németek feladták azon elveiket, hogy országaik keretébe nem kebeleznek be kisebbségeket. Németország most huszmillió lelket csatol magához, amelyből 19 millió lengyel. Abból a 15 millió lakosból pedig, amelyet Oroszország csatol magához, 8 millió a lengyel. Leszögezi a lap, hogy ezek után semmi sem marad abból a szép elvből, hogy minden nemzet önmaga rendelkezik saját sorsa felett.

ELESETT FRITSCH TÁBORNOK

(LONDON.) (Rador.) A Reuter távirati iroda jelentése szerint báró von Fritsch tábornok a Varsó közelében folyó harcokban pénteken elesett.

(BERLIN.) (Rador.) A DNB német távirati iroda megerősíti Fritsch tábornok elesését. A távirati iroda még hozzáfűzi azt, hogy a hősi halált halt generális elődje volt Brauchitsch tábornoknak, a vezérkari főnöki tisztségben. A kancellár ebből az alkalomból napiparancsot intézett a hadsereghez, abban mély megilletődéssel emlékezett meg a hősi halált halt tábornokról.

ÜTKÖZŐ ÁLLAM

(LONDON.) (Rador.) Semleges körökből származó értesülés szerint Németország új lengyel államot akar létesíteni, amelynek 11 millió lakosa lenne és amely ütköző állam jelleggel bírna a Német birodalom és a Szovjetunió között. Ezek a semleges körök azt hiszik, hogy az a demarkációs vonal, amelyet a német és az orosz csapatok között egyetértéssel kijelöltek a részükről elfoglalt lengyel területeken, még nem az a határ, amelyet Németország a maga részéről kívánna megállapítani a létesítendő új lengyel állam részére.

A Times című lap azt írja, hogy Németországnak az a szándéka, hogy csak azokat a lengyelországi területeket kapcsolja be végleges jelleggel a Harmadik Birodalomba, amelyek az 1914. év előtt is a régi Németországhoz tartoztak és amely területek lényegesen megerősítenék a Harmadik Birodalom gazdasági erejét.

FRANCIA HIVATALOS JELENTÉS

(PÁRIS.) (Rador.) A francia főhadiszállás szombaton reggel a következő hivatalos jelentést adta ki: „Tegnap késő délután az ellenség részéről több kísérlet történt állásaink ellen, főleg a Saartól keletre, de ezeket a támadásokat visszavertük. Az éj folyamán az egész arcvonalon élénk tevékenység folyt, különösen a Saar környéke és az attól délkeletre levő két hid közötti területen.”

Olaszország magatartása Törökország felé

(LONDON.) (Rador.) A Daily Express Istambulból azt jelenti, hogy Olaszország a Törökországgal szemben való rendíthetetlen békés szándékainak kidomborítására kivonta a Dodekanesos szigetcsoportról mindazokat a haderőt, amelyeknek száma meghaladta ezekben a helyőrségeknek békéltetését. A Dodekanesosot 1912-ben, a tripoliszi háború során vették el az olaszok a törököktől. Ezek a szigetek közel fekszenek a kisázsiai török határokhoz és az olaszok azóta rendkívüli méretekben kiépítették légi és tengeri erősségekké azokat.

Az angol lap nagy jelentőséget tulajdonít ennek az engedékenységek és annak a véleményének ad kifejezést, hogy Olaszország ezzel az elhatározásával is elősegíteni igyekszik a békét s el akar tüntetni minden olyan jelenséget, amely Róma célkitűzéseinek összintességét gyengítené és gyanút kelthetne az olasz terv megvalósításával szemben.

NÉMET HIVATALOS JELENTÉS

(BERLIN.) (Rador.) A DNB német távirati iroda a német főhadiszállás következő hivatalos jelentését közli: „Lemberg tegnap megadta magát a német csapatoknak, amelyek már megkezdtek a visszatérést Lemberg irányából. Egyidejűleg megkezdtek a tárgyalásokat a Szovjetunió csapatainak parancsnokságával ennek a városnak a szovjet csapatok részére való átengedése kérdésében.

A belügyminiszter szigorú rendelkezései a lengyel menekültek érdekében

(BUCURESTI.) (Rador.) Gabriel Marinescu belügyminiszter a következő rendeletet adta ki: „Azok a lengyel menekültek, akik átutazási, vízumi kiutazási vizumot kaptak Románia területén, ennek a vizumnak az elnverése után, amelyet a rendőrség vezérigazgatóságától ingyenesen kapnak juttatnak arra, hogy a vizum keltezésétől számított maximális 15 napon belül távozzanak Romániából. A 15 nap leforgása után el kell hagyniuk Románia területét. Az ilyen kategóriába tartozó lengyel menekültek részére nem szükséges tartózkodási engedélyt váltani.

PANASZOK AZ AUTÓGARÁZSOK ELLEN

A belügyminiszter rendelete felhívja a figyelmet arra is, hogy a lengyel menekültek köréből számos gépkocsitulajdonos panaszkodott az autógarázsok és az autóműhelyek tulajdonosainak eljárása ellen, akik a szakmai szolidaritás és az emberi érzés megtagadásával, túlzott árakat kérnek a gépek lemosásáért, a végrehajtott javítási munkálatokért, vagy a tartalékummi és az alkatrészek vásárlásánál. A rendelet felhívja ezeket az érdekelteket a figyelmét, hogy minden olyan esetben, amikor a lengyel menekültek részéről emelt panaszt indokoltnak és beigazoltnak találtak, ez a megállapított önként vonja maga után az ilyen visszaélést elkövető garázs, vagy műhely végleges bezárását. Azokat vi-

désében. Lemberget azok a szovjet csapatok veszik birtokukba, amelyek a várostól keletre vannak. A Dzsura folyó környékének az ellenség maradék csapataitól való megtisztítására vonatkozó munkában szeptember 11-én számos hadifoglyot ejtettünk, köztük Bortnovs ki tábornokot, a korridorban operáló lengyel csapatok főparancsnokát, valamint az ő vezérkari főnökét. Varsó és Motling között elfoglaltuk azt az országot, amely a Visztula mellett halad és délre fekszik a folyótól. Itt az ellenség heves ellentállást fejtett ki, de csapataink megakadályozták az itteni csapatok visszavonulási lehetőségét. Ezt a két várost az országot elfoglalásával elszakítottuk egymástól. Több ezer foglyot ejtettünk.

A nyugati fronton több helyen gyenge tűzérési tevékenység volt. Saarbrücken közelében a német légi elhárító utagek leszállásra kényszerítettek egy francia repülőgépet. A gép személyzetét elfogták. Egy másik német gép pedig légiharc közben zuhant le.

A REUTER VÉLEMÉNYE

(LONDON.) (Rador.) A Reuter távirati ügynökség Lengyelország várható felosztásával kapcsolatosan azt írja, hogy Németország és Oroszország is csak körülbelül akkora területet kaphat vissza, amely már másfél évszázaddal ezelőtt is felségjoguk alá tartozott.

szont, akik ilyen vonatkozásban közvetítő szerepet játszanak, azonnal le tartóztatják és a törvény teljes szigorával büntetik meg.

ELADÁSI IRODÁKAT LÉTESÍTENEK

Szeptember 23-ától kezdve az összes vármegyei székhelyű városok rendőrkveszturáján és a bukaresti rendőrkveszturán is külön eladási iroda fog működni, amely a lengyel menekültek ékszerinek, autójának és egyéb értékeinek eladását fogja irányítani, felértekelni és az eladó és a vásárló közötti megállapodást érvényes jellegűnek minősíteni. Az ékszerek, művészeti tárgyak és a gépkocsik megfelelő értékesítésének biztosítása érdekében a kveszturán működő hivatal mellett megfelelő szakértő is fog tevékenykedni, akinek vétőjoga lesz olyan esetben, amikor az eladásnak a vásárló részéről kihasználási jellege volna. Az eladást ellenőrző és irányító irodában tevékenykedhetik a lengyel követség, vagy konzulátus megbízottja, valamint a lengyel menekülteket segélyező bizottság képviselője is. Minden egyes ilyen irodának pontos kimutatást kell vezetnie a létrejött eladásokról. Minden egyéb más uton, tehát nem ennek az irodának a közbenjöttével történő eladás és vásárlás semmis. Az iroda megkerülésével eszközölt csere esetében a vásárlót azonnal letartóztatják és a törvény szigorával büntetik.

Az oroszok ezenkívül három tartományt kapnak, amelyeket ugyan a németek foglaltak el és pedig elsősorban a galíciai petróleumvidéket és ezzel együtt közös határt Magyarországgal. A lap szerint Németország érthető aggodalommal és félelemmel nézi az angol és francia egyesült hadsereg várható tevékenységét, amellyel szemben kénytelen haderejének legnagyobb részét a nyugati hadszíntérre küldeni.

Katasztrófális volt a szmirnai földrengés

(ISTAMBUL.) (Rador.) A Szmirnában pusztított borzalmas földrengésről érkező jelentések arról számolnak be, hogy az okozott kár sokkal nagyobb, mint amilyent az első jelentések közölték. Két község és pedig Likli és Cabakun teljesen rombadőlt. A borzalmas földrengés eddig több mint száz emberéletét követelt áldozatul és több száz a sebesültek száma. A földrengés sújtott vidéken több mint 3000 lakos maradt hajlék nélkül. A kormány azonnal széleskörű segélymozgalmat indított a hajléktalanokká váltak felsegélyezése érdekében.

(IZMIR.) (Rador.) A Reuter távirati iroda jelentése szerint a szmirnai földrengés halálos áldozatainak száma több mint 200.

(ZMIR.) (Rador.) A Havas távirati iroda újabb részleteket közöl a szmirnai borzalmas földrengésről, amelynek több mint 200 halálos áldozata és több száz sebesültje van. Több, mint 1000 ház teljesen rombadőlt. A hajléktalanokká váltak száma 5000. A föld alól állandó mély morajlás hallatszik és így alapos az a feltevés, hogy újabb földrengés veszélye fenyeget.

Szestedzés

Egy perces gyászszünettel áldoznak a bajnoki labdarugómérkőzéseken a tragikusan elhunyt Calinescu miniszterelnök emlékének. Bukarestből jelentik: A román labdarugósövetség hivatalosan értesítette az összes alkerületet, hogy a mai bajnoki mérkőzéseken egy perces gyászszünettel áldozzanak az elhunyt Calinescu Armand miniszterelnök emlékének. A mérkőzések megkezdése után a bírók egy percre felfüggesztik a játékot, balkezüket magasraemelve, arccal a közönség felé a következőket mondják: „Örizzük meg a legnagyobb román: Armand Calinescu emléket.” A labdarugósövetség közlése szerint vasárnap délelőtt 11 óráig egyetlen mérkőzést sem játszhatnak le az országban. A 11 óra előttre kitűzött mérkőzések elmaradnak. A további műsort előírás szerint bonyolítják le.

Virgil Economu román szövetségi kapitány elutazott Budapestre. Bukarestből jelentik: Virgil Economu mérnök, a román labdarugósövetség kapitánya tegnap Budapestre utazott, ahol megtekintte a ma délután lejátszásra kerülő magyar—német válogatott mérkőzést. A szövetségi kapitány a magyar csapat játékát fogja tanulmányozni, tekintettel a küszöbönálló román—magyar válogatott mérkőzésre.

— OKTÓBER ELSEJÉTŐL FOGVA NEM FOGADJÁK EL A BEHOZATALI KÉRESEKET. Bukarestből jelenti a Rador: A nemzetgazdasági minisztérium rendeletet adott ki, amelynek értelmében a folyó évi október elsejétől kezdve a külkereskedelmi szabályozó hivatal nem fogad el és nem iktat be többé külföldről való behozatalra vonatkozó kéréseket.

— Négy napra betiltották az Esti Kurir megjelenését. Budapestről jelenti a Rador: A belügyminisztérium négy napra betiltotta a liberális Esti Kurir megjelenését, mert olyan cikket közölt, amely veszélyezteteti az ország külpolitikai érdekeit.

— Kiknek nem lehet különbözeti vizsgát tenni. Bukarestből jelenti a Rador: A nemzetnevelésiügyi minisztérium rendeletet adott ki, amelynek értelmében nem lehet különbözeti vizsgát tenni az elemi iskola magasabb osztályai és a kereskedelmi liceum tantárgyai között. Hasonlóképpen nem engedélyezi a nemzetnevelésiügyi minisztérium a különbözeti vizsga letételét az olyan tanulók részére, akik az ipari gimnáziumból a kereskedelmi liceumba akarnak átlépni.

Apróhirdetések

APRÓHIRDETÉSI ARÁINK a vasárnap reggel megjelenő lapunkban szavanként 2 lej, vastagabb betűkkel 4 lej, legkisebb hirdetés 20 lej. Jelzés és cím nélküli hirdetések kezelési díja 10 lej.

VILLANYONDOLALÁS külföldi mód-szerrel és szerelékkel. Csak párolva és nem kizsáritva. 14 perc alatt előállítva, a haj fényt és hullámot kap. Nyolc havi garancia. Már csak 150 lej! Reg. Ferdinand 30 Hölgyfodrászszalon. (2919)

ADÁS-VÉTEL
PARÓKÁT veszek. Cím a kiadóban. (4507)

MAKULATURA, újságcsomagoló papírt kapható 10kg-os tételekben a kiadóhivatalban

ÁLLÁST KAPHAT
ÜGYES kifizetőany felvétetik. Str. Brailor 9. (4520)

MEZŐGAZDASÁGHOZ, kerthez szerényigényű, lehetőleg nő férfit keresek vidékre. Értekezni lehet Cal. Motilor 50., Vajna. (4585)

PRIMA szakácsnő keresek. Jelentkezni: Romeo-nál, Str. Regina Maria 14., délutánként hat órákor. (4609)

KIADÓ LAKÁS
ELEGÁNSAN berendezett különbejáratu outorozott szoba kiadó. Str. Tudor Vladimirescu 15. I. emelet. (4614)

ELEGÁNSAN butorozott szoba fürdőszobával kiadó. Str. Iuliu Maniu 42. II. emelet. (4602)

Rádió

HÉTFŐ, szeptember 25.

Bucuresti. 7.30: Ritmikus torna, rádióhír adó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13: Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.10: Déli hangverseny, közben sport hírek adása. 13.40: Lemezek. 14.15: Hírek, időjárás-jelentés, rádióhír adó. 14.30: Lemezek. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 19.17: Szórakoztató zene. 20.40: Népdalok. 21: Cselló és zongoraszóló. 21.35: Dalok. 22: Hírek. Utána hírek magyar nyelven. 22.15: Lemezek. 23: Hírek. 23.15: Szórakoztató zene.
Budapest I. 7.45: Torna, hanglemezek, éternd. 11: Hírek. 11.20: Felolvasás. — 13.10: Balalajka. 14.30: Cigányzene. 17.15: Diáklóra. 18.15: Énekszámok. 18.40: Előadás. 19.10: Szalonötös. 21.10: Tea a képviselő urnán, vigjáték. 23: Magyar vonós-egyenes. 24.05: Zenekar. 1.05: Hírek.

A THALIA MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA:

Este 9: **Déryné ifiasszony** (Herczeg Ferenc vigjátéka. Ünnepi megnyitói előadás. Rendező: Kádár Imre. Fősz.: Fényes Alice, Paál Magda, Havadi Nagy Ilonka, Miklóssy, Czoppán, Rajnai Elli, Kovács György, Nagy István, Réthelyi Csóka, Deésy, Szabados, Lantos, Bodó, Dancsó, Csengeri Lajos, Solymossy, stb. Az énekkart Stefanidesz vezényli. Premier bérlet 1. szám.)

Hétfő fél 9: **Déryné ifiasszony** (Rendes bérlet 1. szám.)

Kedd fél 9: **Déryné ifiasszony** (Irodalmi bérlet 1. szám.)

Szerda fél 9: **Műtét.** (Tomcsa Sándor vigjátéka, az Erdélyi Helikon és a színház drámapályázatának ezévi győztese. Részben új szereposztásban.)

Csütörtök délután 3: **Jancsi és Juliska.** (Gyermekek előadás zenével, táncokkal és dalokkal. Jancsi: Fényes Alice. A többi főszerepekben Beness, Czoppán, Miklóssy, Faluvégi, Rajnai Elli stb. Na gyon olcsó matiné helyárrakkal. A vasárnapról csúszott előadás jegyei érvényesek.)

Csütörtök este fél 9: **Iglói diákok.** (Farkas Imre operettje, teljesen új betanulás, ban, új kiállításban. Rendező: Gróf László. Vezényel: Stefanidesz József. Főszereplők: Kovács Kató, Kovács György, Ditrói Puskás Béla, Réthelyi Borovszky, Deésy, Csóka, Lantos, Rajnai Sándor, Örvössy, Szabados, Csengeri Aladár, Bodó, Perényi, Gulácsy, stb. Premier-bérlet 2. szám.)

Péntek fél 9: **Iglói diákok.** (Rendes bérlet 2. szám.)

— **Kiepura Amerikába utazik.** Genovából jelenti a Rador: A Vulcania óceánjáró hajó számos utassal elindult Newyorkba. A hajón több előkelőség utazik, köztük Jean Kiepura, a világhírű lengyel tenorista, aki több filmen is szerepelt, valamint családjának tagjai.

Tulajtétek a költségvetési keretel:

Leszállítják a város által kivetett ötszázalékos lakbérleti adót

(CLUJ-KOLOZSVÁR.) Hirt adtunk arról, hogy a város vezetősége április elsejéig visszamenő hatállyal adót vetett ki a bérlelőkre. Az adó kulcsát a lakbérösszeg 5 százalékában állapította meg, amelyet a közigazgatási törvény adókulcs táblázata ír elő. Az új adót a város egész lakossága méltánytalannak találta. A város ebben az esetben nem jövedelmet, hanem kiadást adózott meg. Ilyen adózást pedig az alkotmány törvény nem ismer.

Hiábavaló volt azonban a tiltakozás, a város pénzügyi osztálya a most lefolyt adókiutvételek során megállapította a lakók terhére a lakbérleti adót is.

A város vezetősége egymillió lej irányszott elő a lakbérleti adó bevételeiből.

Az adókiutvételek során azonban kiderült, hogy

jóval nagyobb az az összeg, amelyet a pénzügyi osztály a lakosok terhére kivetett, mint az előirányzott összeg.

Mint hogy a város nem lépheti át a költségvetési keretet, szükségessé válik a lakbérleti adó leszállítása.

Dr. Baba Trifu, a város pénzügyi osztályának főnöke jelentést tett a polgármesternek a most bevezetődött adókiutvétele munkálatok eredményéről.

Ennek során javaslatot tett a lakbérleti adó leszállítására.

Dr. Bornemisa Sebastian polgármester felhatalmazást adott a pénzügyi osztálynak, hogy tegyen előterjesztést, miképpen lehetne leszállítani a lakbérleti adót, hogy a kivetés végösszege arányban legyen a költségvetési előirányszattal.

Valószínű, hogy a lakbérleti adó kulcsát 2—3 százalékban fogják megállapítani.

Ezen az alapon az új adó lényegesen kevesebb megterhelést jelent a kisemberek ezreinek, akik a legnagyobb gondban voltak amiatt, hogy honnan teremtsék elő a város által igényelt összegeket.

Megtartják ma, vasárnap este a színház ünnepi megnyitói előadását

— A Vasárnap délutánra kitűzött előadásokat elhalasztották. —

A nemzeti gyász következtében a színház vasárnap délutánra hirdetett két előadása elmarad. Ezeket az előadásokat a hét folyamán fogják megtartani. A Déryné ifiasszony este 9 órára hirdetett előadását azonban a hatósági intézkedések értelmében zavartalanul megtarthatja a színház.

A megnyitói előadás műsordarabjára tudvalevőleg hosszú hetek gondos előkészületei után készült el a színház. A bűbajos romantikus vigjáték címszerepét Fényes Alice alakítja, akinek sajátkezűleg aláírt nagy alakú fényképét emlékül megkapja a megnyitói díszelőadás minden nézője.

Iglói diákok

Az énekes együttes csütörtök este adja elő teljesen újja varázslatos alakban Farkas Imre elragadó operettjét, az Iglói diákok-at, amelyet Budapesten is

most elevenítették fel óriási sikerrel. Az előadást a legelsőrendű szereposztásban, új kiállításban tartják meg.

Mire készül a színház?

A drámai és az operettegyüttes legközelebbi ujdonságai

Az évadnyitói darabokkal párhuzamosan teljes erővel készül a színház a sorra következő ujdonságokra. Már megkezdődtek az énekpróbák az évad nagy operett-slágeréből, a Zsimberi-zsombori szépasszonyból is. Erdélyi Mihállyal, a nagyszerű ujdonság szerzőjével meg egyezett a színház, hogy — ha sikerül engedélyt kapni — ő maga fogja vezényelni a Zsimberi-zsombori szépasszony premierjét.

Egyébként az ujdonság főbb szerepeit Krémer Mancsi, Sándor Stefi, Báza

Éva, Kőszegi Margit, Gróf László, Ditrói Puskás Béla, Csóka József, Szendrey Mihály és mások alakítják.

Az operettegyüttes ezután a Paprikás csirke című zenés vigjátékot fogja játszani.

A drámai együttes sorra következő ujdonságai André Claude Puget: Boldog órák, Hora Patricia: Orvoskisszony, Kodolányi János: Földindulás, André Birabeau: A szerelem gyümölcse, és Harsányi Zsolt: Grófkissasszony című vigjáték.

Kolozsvári fiatalember állítólagos hősi haláláról jött hír Franciaországból

(CLUJ-KOLOZSVÁR.) Ugy indul ez a történet, mint egy háborús film. Hogy miként végződik: tragédia, vagy happy-end lesz, azt csak később lehet kideríteni.

A film tehát elindul:

Heltai Zoltán kolozsvári fiatalember tizennégy évvel ezelőtt kimegyt Párisba. Beiratkozik a műszaki iskolába. Négy év múlva mint almerőnk vállal állást egy gyárban. Megnősül. Nem sokára gyermeke is van. A világ fővárosában sem feledkezik meg szüleiéről. Minden hónapban beszámol életéről. Nyugdíjas édesapját anyagilag is segíti. Egy hónap óta megszakad az összeköttetés a fiú és a szülők között. Két nappal ezelőtt jön a hír a szülői házból: Heltai Zoltán almerőnk a német-francia fronton elesett. Az apa megrendüléssel fogadja a hírt, majd ráeszméi: hátha még sem halt meg. Hallott a

nagy háború során hősi halálról híreket. Hallott azokról a hírekről, szemtanúk állításáról, akik vallották, hogy roncsolta szét a srappelgolyó a hősféjét. És a hős a háború befejezése után jelentkezett. Maga cáfolta meg hősi halálát. Hát ilyen esetek is vannak. Az öreg nyugdíjas rendületlenül hiszi, hogy a fia személyesen fogja megcáfolni halálhírét.

Itt most a film megszakad. A filmstudióban operatőrök, rendezők, ügyelők dolgoznak azon, hogy milyen csattanó befejezést adjanak a filmnek: essék-e el a hős a fronton, vagy diadalmasan térjen haza feleségéhez? Egyelőre nem lehet tudni, hogy a film közönsége könyözve, vagy meglegedetten távozik-e?

Addig, amíg a „nagy stúdióban” a film befejezésén töprengnek, a Chintáuliu-uccai, egyszerű szoba-konyhás lakásban szorongással várja a döntést Heltai Mór, az édesapa. Az édesanyja már

csak a mennyországból figyelheti az izgalmas befejezést, mert immár tizenegy hónapja halott.

— Bizonyosat nem tudok mondani, — meséli nekünk Heltai bácsi — amíg a francia konzulátus utján világosságot nem derítek az ügyre. Addig csak fenntartással fogadhatom a fiam eleséséről szóló hírt.

A kolozsvári francia konzulátus diplomáciai uton már megtette a lépéseket Heltai Zoltán sorsának felkutatására. Néhány hét múlva talán megjön a válasz, amely lehet az apa számára lesújtó, de lehet örömteli is. Megtudjuk azt is, van-e kolozsvári vonatkozása a német-francia háborúnak... (galó.)

Reuter jelenti:

(LONDON.) VI. György uralkodó és családja autón a Windsor Castlebe utazott ahol a hétvéget tölteni fogják.

(REVAL.) Selta eszt külügyminiszter gazdasági kérdések letárgyalására Moszkvába utazott.

(SAN FRANCISCO.) Kaliforniában napok óta hóhullám uralkodik. A legutóbbi jelentések szerint az utolsó 48 óra alatt több, mint 100 ember halt meg hógútában.

(STOCKHOLM.) A svéd távirati iroda közlése szerint egy német hadirepülőgép szállott le svéd felségvizekre. A gépet a semlegességi törvény értelmében lefoglalták és a pilótát internálták.

(BERLIN.) A német kormány közli, hogy lengyel foglyokat csak földműves munkákra adnak ki.

(FIUME.) A Rijeka határfolyó kiáradt és elöntötte a fiumei kikötő szélére álló városrészeket. A kár többmillió líra.

(PARIS.) A kormány rendelete szerint nem nyeri vissza állampolgárságát az a francia nő, akinek férje idegen államok hadseregében szolgál.

(BRÜSSZEL.) A belga kormány a közegészségügyi minisztérium keretében egy tudakozó irodát állított fel, amely a hadifoglyok hollétéről szerez be értesítéseket a hadviselő feleknél és tartózkodási helyükről kérésére felvilágosításokat ad.

(JERUZSÁLEM.) Tekintettel a hadiállapotra, Palesztina arab pártjai megegyeztek abban, hogy beszüntetnek minden terrorcselekményt és megkezdik a szabályos kereskedelmi érintkezést a zsidósággal.

(PORTSMOUTH.) A kiemelt Squalushol 25 hullát hoztak felszínre.

(MONTEVIDEO.) Az uruguayi kormány kimondotta a semlegességet.

(JOHANNESBURG.) A délafrikai unió német követésége Leitner követ vezetésével elhagyta az unió területét és Lorenzo Mar guez-ba (Mozambique) utazott.

(PRÁGA.) Ellentétben az elterjedt hírekkel, a protektorátus területén eddig összesen 18 személyt vettek őrizetbe, mint olyanokat, akik részéről németellenes agitációt tapasztaltak.

6

— **Rendőrségi hírek.** Az éjszaka folyamán a rendőrség közgei előállították Deák Irina rendőrségre nyilvántartott leányt botrányokozásért. — Erdélyi Alexandru Cipariu-ucca 16. szám alatti férfit elővezették; mert tettelegesen bántalmazott egy rendőrt. — Constantin Vintila nevű egyén feljelentést tett a rendőrségen, hogy elloptak tőle 950 lej.

— **A szatmári Magánalkalmazottak Céhének kulturstélya.** A szatmári Magánalkalmazottak Céhe vasárnap este fél 9 órai kezdettel kulturstélyt rendez a céh helyiségében. A kultursté programja a következő: Elnöki megnyitó, tartja Wieder Jakab, előadást tart Tamás Gáspár, az új céhtörvényt ismereti Törökfalvi István dr.

— **Október 2-án kezd meg a kolozsvári Román Opera előadásait.** A kolozsvári Román Opera október 2-án este kezd meg az idei évadját. A megnyitói előadás a Lakmé című operát mutatják be. A zenekart Rónai Antal fogja vezényelni, a főrendező pedig Bretan Miklós lesz. A szezonnyitó előadás után a kolozsvári Román Opera a Rigoletto és a Sevillai borbély című operákat ujtja fel.

— **A lengyel menekültek lakhelye.** Bukarestből jelenti a Rador: A kormány rendelkezése folytán az összes Lengyelországból Romániába érkezett menekülteknek meg kell jelölniük azt a helyet, ahol egyelőre letelepedni akarnak. Nem teledpedhetnek le azonban Bukarestben, Suceava környékén és a Prut tón teli megyékben.

Szíriai patkány — a lepra-betegek megmentője

(CARVILLE. U. S. A.) Molokai szigete, a rettegett lepra-teleppel egyidejűleg szokták emlegetni a gyönyörű Louisiana államnak ezt a kis városát, ahol minden idők legmodernebb lepra-telepe van. A különbség a két hely között az, hogy míg az egyik az „élőhalot-tak temetője”, afféle halálra tartó elküldönítő-telep, a másikon gyógyítják és tanulmányozzák a szegény betegeket, akiket odajuttatott az évezredek óta rettegett ismeretlen kór: a lepra.

Az „United Press” hírszolgálati iroda tudósítója érdekes cikk kertében ad hírt arról a nagyjelentőségű orvosi felfedezésről, amelyet a carvillei lepra-telepen tettek most az orvosok. Mint ismeretes, a lepra ellen vívott nagy köz-delem során elsősorban is azt igyekeztek megállapítani a szérumkutató orvosok, hogy mi okozza a borzalmas kórt. Megfelelő kísérleti állatot sohasem tudtak ebben az esetben találni. A szérum kutatásnál pedig elengedhetetlen fontossága a megfelelő „guinea pig”.

Nemrég került napvilágra a carvillei lepra-telep orvos-kutatóinak az a szenzációs felfedezése, amely új fejezetet nyitott a lepra ellen vívott küzdelemben. Sikerült az orvosoknak egy olyan állatot találni, amely fogékony a lepra iránt. Ez igen nagyjelentőségű felfedezés, miután a múltban nem sikerült tisztázni, hogyan terjed tulajdonképpen a lepra. Az orvosok megállapítása szerint „hosszantartó, közeli érintkezés egy leprásbeteggel, átviheti a betegséget az egészséges emberre.” Emellett a megállapítás mellett azután van sok olyan kérdés, amelyre mindmáig nem találtak feleletet. Így például a leprás szülőktől származó gyermek egészségesen születik s csak akkor lesz belpoklossá, ha anyja mellett marad. A carvillei lepra-telepen is elválasztották a gyermekeket édesanyjától s ezen az áron megmentik az egészség és az élet számára.

„Syrian rodent”-nek nevezik azt a patkányt, amely fogékony a leprával szemben s ezen az állaton folytatnak most kísérleteket, hogy kitermelhessék a lepra ellenszerét. Orvosi szempontból azért nagyjelentőségű a felfedezés, mert a szakértők az Egyiptomban tartott Lepraellenes Kongresszuson már csaknem feladták a reményt arra, hogy sikerüljön olyan állatot találni, amely fogékony a lepra kórokozói iránt.

A carvillei lepra-telep 370 beteget rajtunk kívül a világ sokezer leprás számára az életet, az egészséget jelentheti a mostani felfedezés. A jelenlegi betegeket a „chaulmoogra-olaj” nevű keleti gyógyszerrel gyógyítják, többé-kevésbé jó eredménnyel. Carville, amelyet, hogy az Egyesült Államok egyetlen lepra-telepe, szakkörökben, mint a világ legmodernebb lepra-szanatóriuma ismeretes. Itt a higiéniát és a modern orvosi felfedezéseket olyan tökélyre fejlesztették, hogy Carville-en sokkal többet tehetnek a leprás-betegek gyógyítása érdekében, mint bárhol másutt.

A napokban újabb szíriai patkány-szállítmány érkezett a carvillei lepra-telepre s már folyik is a kísérletezés, egyre több irányban. Most, hogy sikerült megtalálni az egyetlen állatot, amely fogékony a leprával szemben, egyes szakorvosok és tudósok kezdenek reménykedni abban, hogy záros határidőn belül sikerül felfedezni az emberiség legborzalmasabb kórjának ellenszerét.

— **Folyékony szén, mint üzemanyag.** Francis W. Godwin dr., az Armour Institute of Technolog nevű tudományos kutatási alap képviselője a város alsó részében több uccasoroknyi távolságon „folyékony szén”-t hajtott gépkocsit. Godwin dr. szerint első esetben történt, hogy az újfajta üzemanyagot nyilvánosan bemutatták. A „folyékony szén” 60 százalékból könnyű égőolaj, 30 százalékból szénpor, körülbelül 10 százalékból szénhidrát és egy kis adag titkos anyag.

A legkülönösebb „postahivatal”: üres heringes hordó a Kókusz-szigeteken

Kincskeresők évszázadok óta kutatják az inkák és kalózok elrejtett drágaságait

Az inkák elrejtett kincsének legendája újra meg újra felkísért. Évszázadok óta tartja magát a hír, hogy amikor Pizarro Fernand, a disznópásztorból lett konkviztador-vezér minden képzeletet felülmúló könyörtelen kegyetlenséggel leigázta az inkák dél-amerikai birodalmát, a menekülő inka királyi család és a főurak magukkal vették a tömegtelen értéket képviselő arany és drágakő kincseiket, ismeretlen helyre rejtették el, csak hogy a lelketlen hódítók kezére ne kerüljenek. Az évszázadok során újabb-újabb kutató rajok alakultak, kizárólag az a célzattal, hogy megtalálják ezeket a mesébe illő kincseket. Mindezt ideig azonban senki se dicsekedhetett el azzal, hogy szerencsével járt volna.

1938. július havában a többek között Theodore Beauthy baltimorei hajóskapitány is nekivágott az ismert és ismeretlen tájaknak, hogy kutasson a régen porladó egykori inka uralkodók és főurak ezeregyéjszakai drágaságai után. Válogatott és kipróbált tengerészekből állította össze kutató raját, de bizony a siker mellőle is elmaradt. Embereivel végig turta a Kókusz-szigetek rejtelmes földjét. Ezekről a szigetéről egyébként is az a hír járta, hogy nemcsak az inkák kincsét rejtik méhükben,

de a XVI. és XVII. századbeli híres kalózok — köztük a leghíresebb kalózkapitány: Henri Morgan is — itt rejtették el összeszerelt tömegtelen zsákmányukat.

De sem ezt, sem a délamerikai kincseket nem sikerült megtalálni. Beauthy előtt 1939-ben Luckner Felix gróf, híres német tengerész is járt a Kókusz-szigeteken. Luckner egyébként keskeny kis vitorlásával többször bebarangolta a hét oceánt. Mindenféle lázasan kutatott elrejtett kincsek után, de eredménytelenül.

A Kókusz-szigeteken kigyóknál, teknősbékáknál, vaddisznóknál, elvadult kecskéknél egyebet nem találtak.

Szájhagyomány szerint a kecskéket és a disznókat Benito, a híres spanyol kalózvezér vitte a szigetekre és állította összeszerelt kincseit is ott ásta el. De olyan ügyesen, hogy mindeddig egyetlen ember sem akadt a nyomukra. Luckner gróf azonban talált még valami mást is, ami mindenesetre felkelthette a figyelmét.

Egy üres félig korhadt heringes hordót.

Már elhaladt mellette és ügyet sem vetett rája, mert ugyan kit érdekelhet egy üres heringes hordó? A kíváncsiság azonban mégis furta az oldalát, visszatért és felemelte a hordó tetejét. Legnagyobb csodálatára

egy csomó levelet talált az üres hordó fenekén.

A leveleket a Kókusz-szigeteken előtte járt kincskutatók helyezték el ebbe a hordóba. Évek óta kutattak ezek a kalandos emberek a kincseket és egymástól függetlenül szanaszét éltek a különböző kisebb-nagyobb szigeteken. Ástak, mindvégig ástak, de semmit sem találtak.

Luckner gróf a leveleket magával vitte és régi tengerész szokás szerint az első kikötő-parancsnokságnak átadta azokat. Előzőleg azonban maga is írt egy levelet, amelyet a kiűritett hordóba helyezett el. A magával vitt leveleket Tahiti szigetén adta át továbbítás végett. Luckner édesanyjának címezte levelét. Megírta benne, hogy ő is ott járt a mesés szigeteken,

kereste az elásott kincseket, de neki sem volt több szerencséje, mint elődeinek. Mindenféle régi omladozó kunyhóra, tűzhelyekre

akadt, számtalan rozsdásodó ásót és kapát is talált, más egyebet azonban nem.

Levelét azzal végezte, hogy írását a heringes hordóba teszi, mert kíváncsi, hogy akad-e utána olyan tengerész, aki, mint ő, az elődök levelét továbbítani fogja — az anyjához címzett írását. Ez 1937. augusztus 16-án történt, 1938. február havában Helgoland dűn hajóskapitány járt a Kókusz-szigeteken. Körülnézett és ráakadt a heringes hordóra. Kiszedte Luckner levelét és magával vitte az Északamerikai Egyesült Államokhoz tartozó Washington állam fővárosába: Seattlebe.

Az idén március közepén kapta meg Luckner gróf édesanyja fia levelét.

Közben két francia kincskereső is járt a szigeteken. Ők is irtak egy közös levelet, amit ugyancsak a hordóba helyeztek el. Levelüket nem egyes személyekhez intézték, hanem

„a világ összes kincskeresőihez.” A franciák egyike volt Beauthy kapitány, aki ezt írta:

Ha kedvetek van hozzá, keressétek a kincseket, de bárhol a világon, csak nem a Kókusz-szigeteken! Higgyétek el, az inkakincsekről szóló híradás csak mese, gyermekeknek való dajkamese. De én tudom, hogy ti nem fogtok rám hallgatni, nem adtok hitelt figyelemzetésemnek és mint nagy gyermekek továbbra is ide fogtok jönni, hogy a mesés kincseket kutas-sátok!”

Theodore Beauthy, úgy látszik jó emberismerő, aki tudja, hogy minden izenete ellenére mégis újabb kalandorok jönnek majd, hogy az inkák kincseit felfedezzék. Mert az emberek legtöbbje inkább hisz a meséknek, mint a kézzel fogható valóságoknak. Az üres heringes hordó tehát, a világnak ez a legfurcsább postahivatala tovább is magába fogadja az újabb-újabb leveleket, hogy a kései utódok is olvassák, kik, mikor próbáltak szerencsét a Kókusz-szigeteken.

INCZE ANDOR:

A Balti-államok

A világháború után a Balti-tenger délkeleti partján három, majdnem egyenlő területű, összesen körülbelül 5 és fél millió lelket számláló állam jött létre a régi orosz birodalomtól elszakított területeken. A három állam szigorú földrajzi egységet alkot és csakis a néprajzi jelleg alapján születhetett meg a három önálló államalakulat: Észtország, Lettország és Litvánia.

Az egész terület már az orosz felföldhöz tartozik, melyet ősrégi kőzetek, vízszintes lerakódásai borítanak. Különböző tökéletes síkság, a felületet csak a negyedkori eljegesedés módosította, ennek lerakódásai itt is éppen úgy megtalálhatók, mint Észak-Németországban. Az eljegesedés nyomán támadt mélyedések és lerakódások igen változatosak a térszint, sok tavat duzzasztanak fel, a folyókák kanyargósság, sok vízeséssel; gyakoriak a mocsarak és tözegborított lápos területek. Az erdő az egész területnek csak egyötödét borítja; többnyire fenyő, azután nyírfa, délen kevés tölgyfa. A Balti-államok majdnem kizárólag agrárállamok. A föld 8—15 százaléka mégis terméketlen, a régi nagybirtok rendszer még ma is érezhető káros hatását és megmagyarázza a primitív fokon álló földművelést, a hozam itt a daniái termésnek még egyharmadát sem éri el. Elsősorban gabonaféleségeket, rozst, árpat termelnek. Fontos szerepe van az állattenyésztésnek a gazdasági életben, de ebben a tekintetben is messze Dánia mögött maradnak. Újabb nagy gondot fordítanak a len termesztésére. A tejtermékek kivitele is emelkedést mutat. Az export főleg Anglia felé irányul, óriási azonban Németország gazdasági befolyása, mely gyári cikkeivel árasztja el a Balti-államokat. Tudniillik, az ipar — tüzelőanyag híján és a gazdasági élet fejletlensége miatt is — ugyszólván egészen primitív fokon áll. Lettországban még volt valami ipari élet az orosz rezsim alatt, ami a németeknek volt köszönhető; ma csak Észtországban észlelhető csekély ipari tevékenység, különösen a fa feldolgozásában.

A kereskedelmet viszont a vasúthálózat gyér volta gátolja. Visszaestek a kikötők is, mióta nem a nagy Oroszország nyugati forgalmának részesei:

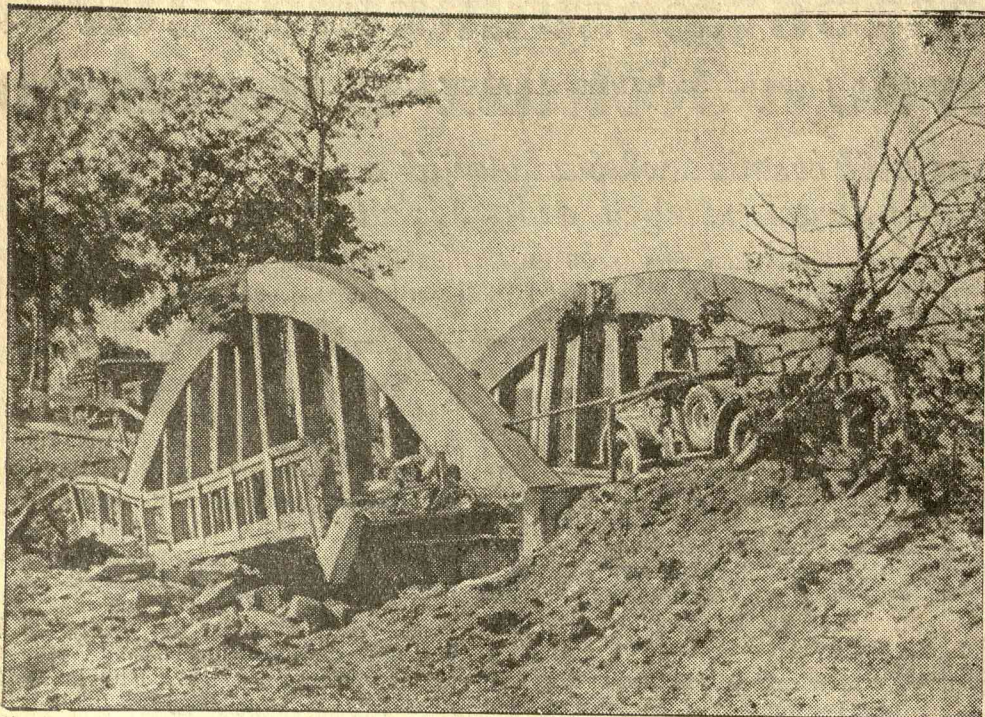
Reval (Tallin) Észtország fővárosa (135 ezer lakossal), Riga (378 ezer lakossal) Lettország fővárosa sokat veszítették gazdasági jelentőségükből. A német lakosság Memel nemrégén tért vissza az anyaszárhoz.

A Balti-államok között a legsűrűbb népessége Litvániának van: 42 lakos egy négyzetkilométeren. Gazdasági élet a mezőgazdaság uralja. Viszont, kereskedelme gyenge, minden tekintetben a legelmaradottabb a három ország között. A lakosság 72 százaléka földművelő. Ellenben Lettországban a városi lakosság szerepe sokkal nagyobb, a földművelő réteg, a népességnek csak 56 százaléka teszi. A városokat német lakosság alapította. Ennek köszönhető a gazdasági élet és a kereskedelem nagyobb fejlettsége. Exportcikk: a fa, len és vaj. A földművelés legjelentéktelenebb Észtországban, itt viszont az ipar, különösen a faipar nagyobb jelentőséget nyer.

Néprajzi tekintetben sokkal nagyobb különbségek vannak a Balti-államok között, mint gazdaság-földrajzi szempontból. Észtország lakossága közelrokon a finnekkel, lutheránus vallású. Ez az állam a kisebbségi kérdés ideális megoldásával vonta magára a figyelmet. Lettországban a 75 százaléka letten kívül 25 százaléka orosz, német és zsidó él. A lettek rokonai a litvánok, nyelvük keveset különbözik. Litvánia népességének 74 százaléka litván, 12 százaléka zsidó, azonkívül német és lengyel. Az esztekkel és lettekkel ellentétben, akik protestánsok, a litvánok — mivel sokáig Lengyelországhoz tartoztak — katolikus vallásúak. Litvánia fővárosa Kowno (Kaunas) 98 ezer lakossal. Régi sérelme Litvániának, hogy Vilmát a békeszerződés Lengyelországhoz csatolta, emiatt a két állam között sokáig még a kereskedelmi kapcsolatok is szüneteltek.

A Balti-államok Észak-Európának gazdaságilag még kihasználatlan területei. Remélni lehet, hogy a szellemi művelődés máris elég magas fokra (analfabétákat alig találhatni) és a társadalmi és politikai élet szabadsága a fejlettebb gazdasági élet lehetőségeit rejtik magukban.

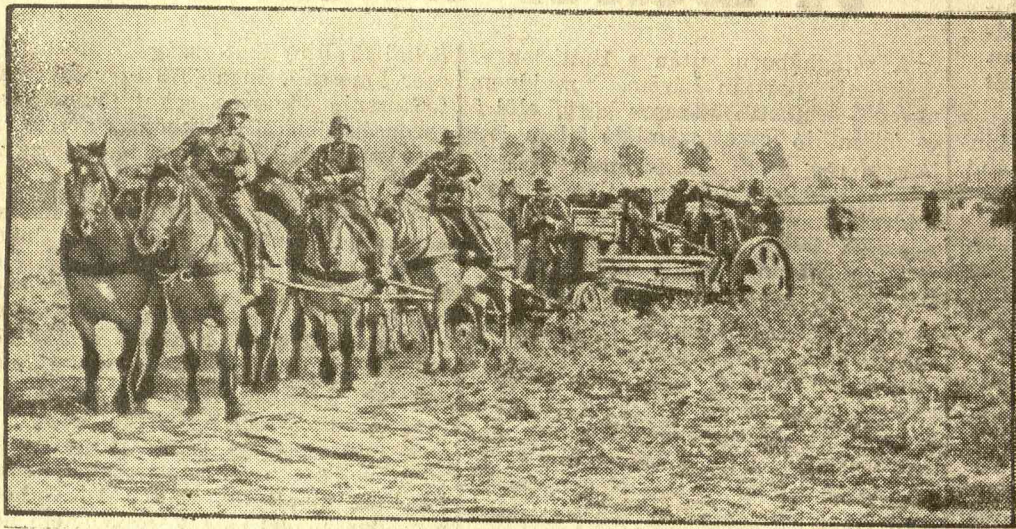
A lengyel hadszíntér képekben

EGY FELROBBANTOTT HID.

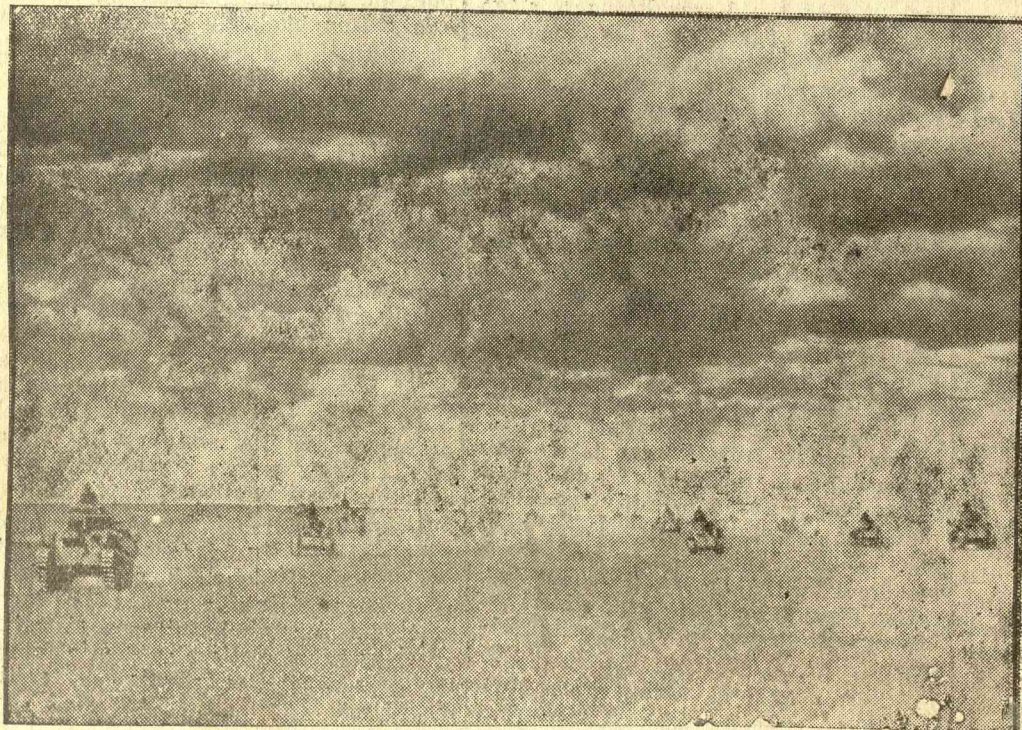
EGY LELŐTT HARCIREPÜLŐGÉP
RONCSA.

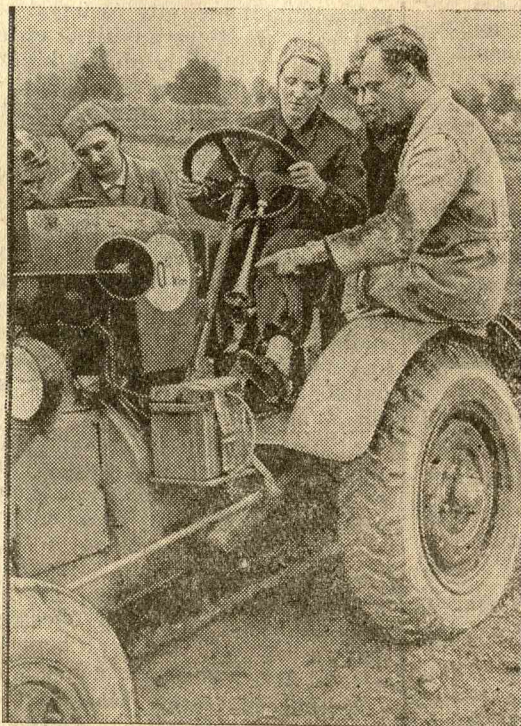
A TŰZÉRSÉG UJ ÁLLÁSOKBA VONUL A HADSZINTÉREN.

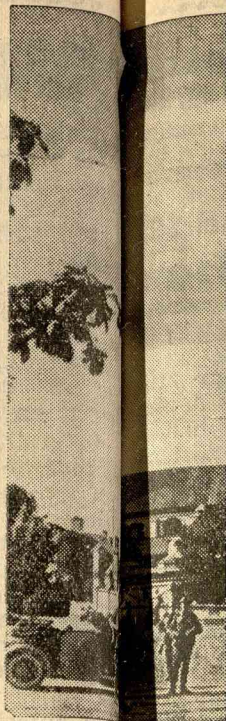
PÁNCÉLAUTÓK VONULNAK BE
EGY VÁROSBA.

A HARCİKOSCIK ELŐRENYOMULÁSA.

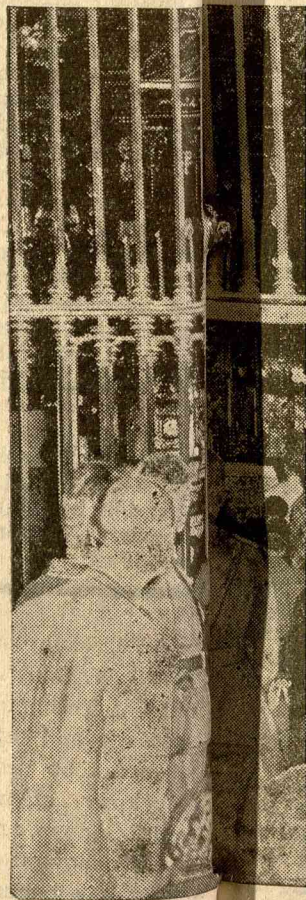
Asszony gépkocsivezetőket képeznek
ki Angliában.

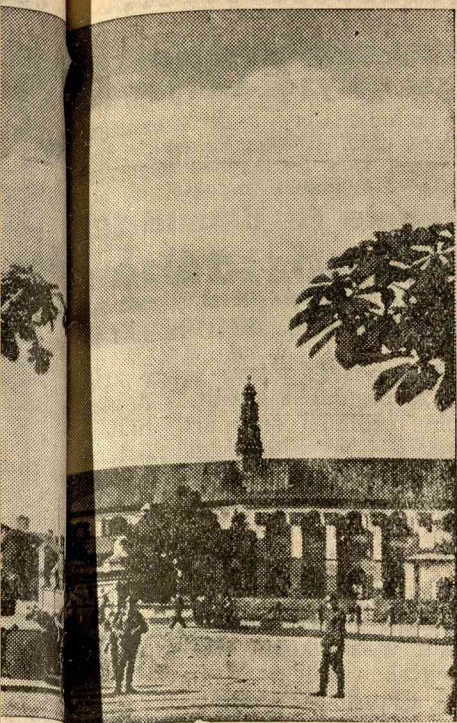
CHOVAI
EMPLOM

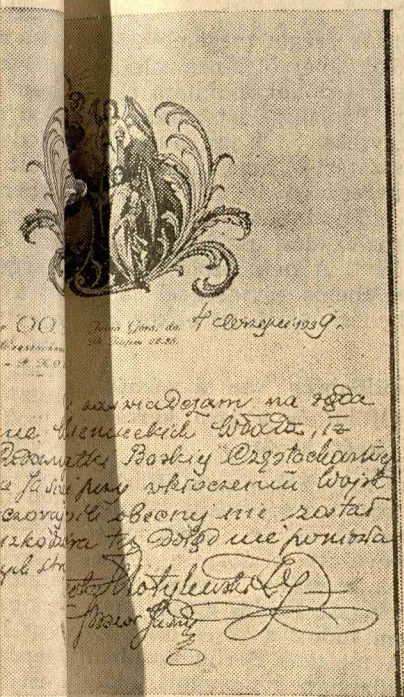
A censtochoviorja fe
adta ki annak hogy a k

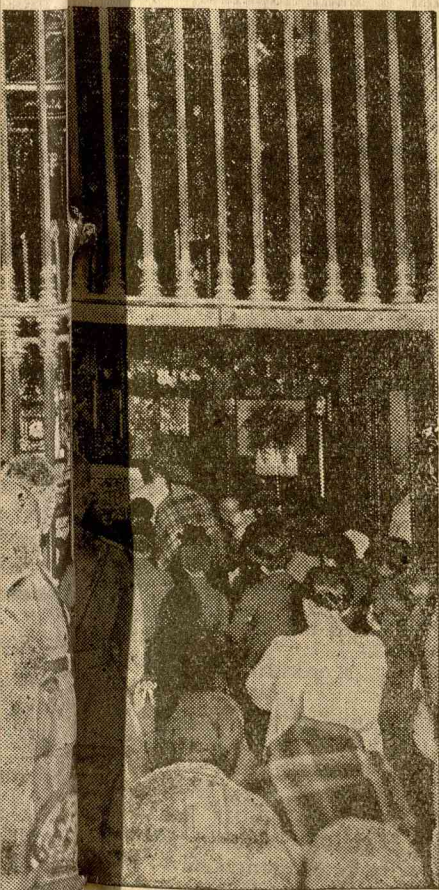
A CENSTOCHOV...
kép szétrombolásá
valóságnak. A lo
kegyképet őrző

CHOVAI KOLOSTOR
EMPLOMA.

chovaiorja fenti hivatalos bizonylatot
nnak hogy a kegykép nem sérült meg.

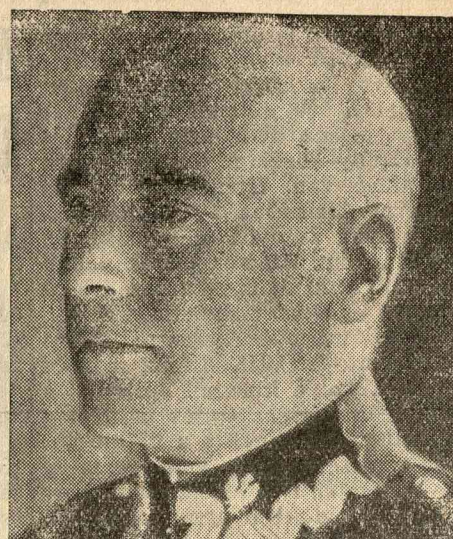
CHOVAI. A cencstochovai Mária
bolásait hírek nem felelnek meg a
is tömegesen keresi fel a
A lo
örző k
nt az felvételiünkön is látható.

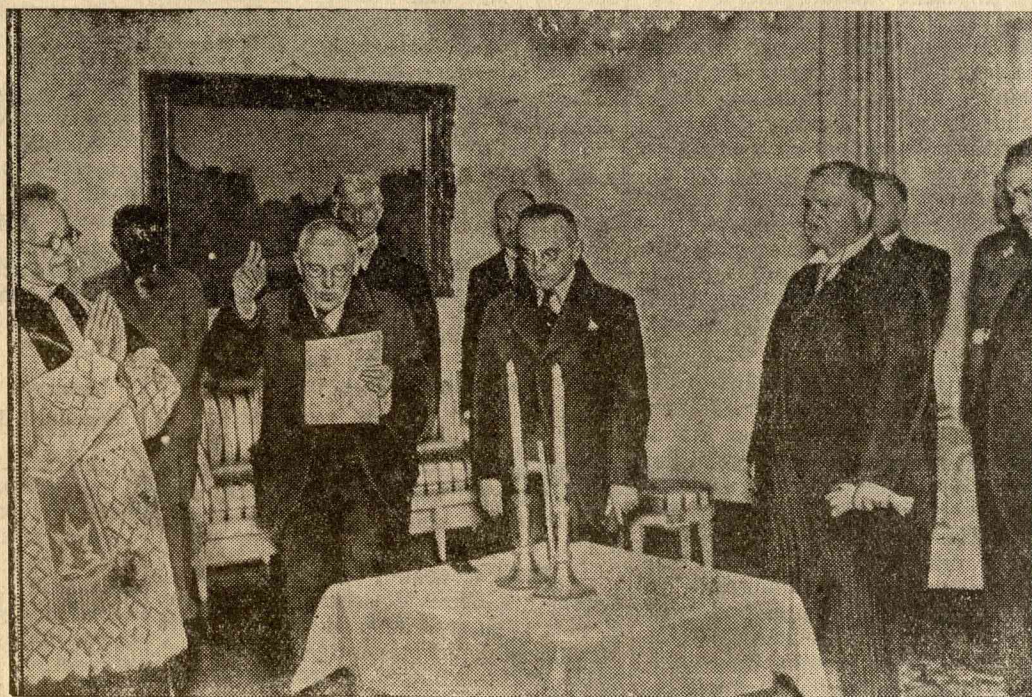
BECK JÓZSEF lengyel külügy-
miniszter, aki a német-szovjet tá-
madások elől a kormány tagjaival
egyetemben Romániába menekült.
Pilsudszky egyik kedvelt embere
volt. Esztendőök óta állt a lengyel
külügyminisztérium élén.

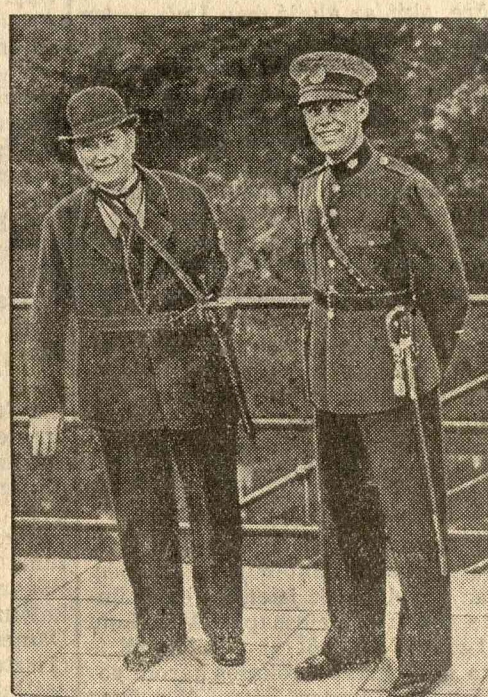
MOSCICKY IGNÁC, a lengyel
köztársaság Romániába menekült
elnöke. Világhírű vegyészmérnök
volt. 1926. óta elnöke a lengyel
köztársaságnak.

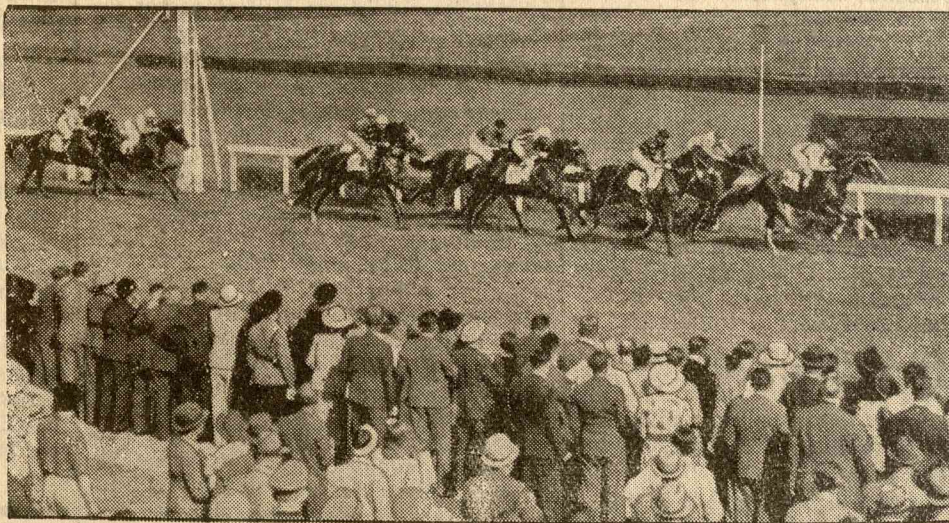
EDWARD RYDZ ŚMIGŁY, a len-
gyel hadsereg marsallja. Eredeti-
leg festőművészek készült, de a
világháború során a lengyel légióba
állt és tábornoki rangot ért el.
Pilsudszky halála után a dieta őt
választotta meg a marsall utódává.

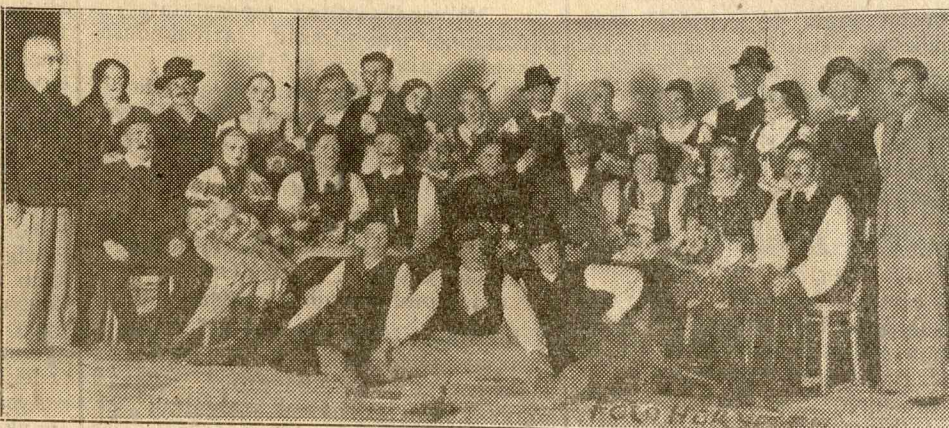
JUGOSZLÁVIA UJ KORMÁNYA. Macsek dr., helyettes miniszterelnök
leteszi a hivatalos esküt.

SVÉDORSZÁG SEMLEGES MARAD.
Svédországban a belső rend biztosítá-
sára népfelkelőket hívtak be, akik az
első napokban polgári ruhában telje-
sítették szolgálatot.

A BADEN-BADENI LÓVERSENYEK. A Baden-Badenben megrendezett
nemzetközi versenyen az első díjat egy német ló nyerte meg.

A TORDAI MAGYAR IPAROSEGYLET nemrég lefolyt hatvan éves jubi-
leumá alkalmával az egyesület működvelői kétszer adták elő a „Vereshaju”
című népszínművet.

SZILÁGYI MÁRTON, a kolozsvári
liceumi róm. kath. fiúiskola igazga-
tója, aki 43 évig volt az iskola köz-
megbecsülésben álló tanítója, 14 évig
pedig igazgatója és aki a folyó évi
szeptember elsejével nyugalomba vo-
nult. Szilágyi Márton nyugalomba-
vonulása után is jegyzője marad a
kolozsvári Szent Mihály egyházköz-
ségnek és iskolaszéknek és ebben a
minőségében tovább tevékenykedik.

— Az illatozó torony. Ilyen is van. Több, mint 750 évvel ezelőtt építette ezt a tornyot Jakub al Mansur szultán és pincéjében 960 zsák mosuzt raktározott el. A mosuz illata még ma is ott leng a torony körül. A torony tetején három golyó van. Ilyen jelről lehet megismerni Afrikában a zálogházakat. Ezek a golyók aranyba csillogóak. Ha rájuk süt a nap. Kincses golyók voltak ezek. Jakub al Mansur sokmillió értékű aranypénzt és ékkövet helyezett el bennük. Ezt a kincset az Alarcosnál vívott csatában vette el VIII. Alfonz spanyol királytól. Ebből a kincsből építette a tornyot is és ami az építés után még megmaradt, azt belerakta a három golyóba a minaret tetején, amely országban a legszentebb és legbiztosabb hely volt. Későbbi időkben arra használták fel ezt a pénzt, hogy a szűkölködőkön segítsenek. Zálogtárgyakra adták nekik kölcsön kedvező feltételek mellett. Azóta használják a zálogházak jelvényül a három golyót.

— Veszedelmes betörőt fogott el a budapesti rendőrség. Budapestről jelentik: A főkapitányság betörési detektivcsoportjainak tagjai az Orczy-uton rábukkantak egy hirhadt pénztárfuró betörőre, akit az alvilágban Pufi néven ismernek. Polgári neve Huszár Imre. A 24 éves, foglalkozás nélküli egyén hat héttel ezelőtt szabadult ki a Csillagbörtönből. A rendőrség kiszabadulása óta is gyanúba fogta és a detektívek azóta is keresték. Kiderült, hogy eddig a fürdőkabinokban húzta meg magát éjszakánként. A detektívek bevitték a főkapitányságra. A detektívcsobák közismerten szűk és sötét folyosóin aztán izgalmas jelenetek játszódtak le. Egy fordulóban, ahol a folyosó annyira szűk, hogy a betörőt kétoldalt kísérő két detektív közül az egyik arra kényszerült, hogy előre menjen. Huszár Imre nekiugrott a folyosóablak üvegtáblájának és a fejével bezuhta. Ki akart ugrani, de kísérői ezt megakadályozták.

— 104 éves mama 84 éves fia. Norton Cottagesben Canterbury közelében, mint az angol lapok jelentik, most ünnepelte 104-ik születésnapját Mrs. Louisa Lavrett s ebből az alkalomból is megitta mindennapi szokásos három pohár viskijét. Minden héten egy üveg viskít fogyaszt el Mrs. Lavrett, mint-hogy azonban ő maga nagyon szegény, szülővárosának jótékonyági hivatala utalja ki számára minden héten ezt az italmennyiséget. Mrs. Lavrett, aki még emlékezik rá, hogy Wellington herceg temetésén 1852-ben résztvett, 84 éves fiával él együtt, aki édesanyjával elmentben, egyáltalában nem is tudja, mi az a viski. Nem is szabad neki látnia, mikor édesanyja a napi adagot megissza. Azt hiszem nem helyes — mondotta a 104 éves asszony a londoni újságíróknak születése napján —, ha egy gyermek anyját a viskis üveg mellett látja. Mindig iparkodtam minden ilyen kísértést Jamestől távartatni. A 84 éves James pedig később, mikor anyja távollétében megkérdezték, elmondotta, hogy: — Mama megengedi nekem, hogy hetenként egyszer elmenjek hazulról, de már hét órakor mind-dig otthon kell lennem.

— A nyolcvanhatéves kanadai, aki gázmaszkkal utazik. Londonból jelentik: Néhány héttel ezelőtt motorkerék-párbaleset ért egy nyolcvanhatéves öreg urat, Charles Ott-ot. A kórházban hamarosan felgyógyult s az orvosa, amikor egészségesen elbocsátotta, így bucsuzott tőle: „Husz évig kutyabaja se lesz.” Akkor derült ki, hogy az életerős öreg ur tulajdonképpen kanadai. Déd-nagyapa és a gyerekei látogatására jött Angliába. Az újságok meginterjúvol-ták a ritka frissességű gentlemant. Csak látogatába jöttem ide, zsemben van a visszautazásra szóló jegyem. Az „Ascania” fedélzetén holnap indulok vissza Kanadába. Ott kell élnem, különben elvesztem az öregségi biztosítékot. Kevés poggyászt hoztam magammal, rokonokhoz jöttem. A gázmaszkom azonban itt van. Olyan időket élünk, az ember sohse tudhatja, mikor lehet szükség rá...

A békés Németországtól a háborus Harmadik Birodalomig

Kun Frigyes kolozsvári ékszerész elmondja izgalmas németországi útjának élményeit

(CLUJ-KOLOZSVÁR.) Érdekes és egyben kalandos utazásban volt része Kun Mátyás és fia látszerész és késmű-áru cég tulajdonosának, Kun Frigyesnek, a háborus Németországba és vissza.

Kun Frigyes augusztus 27-én indult Kolozsvárról, a lipcei nemzetközi vásár és a szakmájába vágó, a kiállításon esetleg bemutatásra kerülő új gyártmányok megtekintésére.

A BÉCSI MEGLEPETÉS

— Az utazásom Bécsig menetrend-szerű pontossággal történt. Az első meglepetés Bécsben ért, amikor onnan tovább akartam utazni, — kezdte elbeszélését Kun Frigyes.

— A bécsi pályaudvaron már óriási tömeg tolongott és innen csak alkalmi vonatot kaptunk Passau, illetve Régenburg felé. Passaunál azonban vonatunkat megállították és pár órát kellett vesztegelnünk, amikor is egy újabb szerelvényre kellett átszállnunk, amely Régenburgig vitt. Amikor Leipzigba megérkeztünk és kimentem a kiállításra, meglepetve láttam, hogy a világhírű Rothbarth borotvapengéket előállító Rothbacher cég már elhagyta a kiállítást és áruit összecsomagolva több hatalmas német kiállító céggel visszavonult a kiállítástól. Hire járt, hogy a kiállítást rövidesen be is zárják.

— Rövid itt tartózkodás után tovább indultam Berlin felé, ahova pénteken, szeptember 1-én érkeztem meg. Azonnal szállodába mentem és reggel elindultam az egyik tempelhofi acélárugyár felkeresésére, ahol árut akartam vásárolni. Zsufolt villamossal eljutottunk a Brandenburgi-tér közelében, itt azonban egyszerre felhangzott a kalauz felszólítása: Meine geeherete Damen und Herren, bitte aussteigen. (Tisztelt hölgyeim és uraim, kérem ki-szállni.) A villamos már nem ment tovább. A Brandenburg-téren végeláthatatlan barnainges emberoszlopok vonultak fel, hogy a Führer paramenti beszédét hallgassák. Én tovább akartam indulni célom felé és egy közlekedési rendőrhöz fordultam. Hordóalakú emelvényen, amely félig fémre volt mázolva, ott állott a Hils-polizei (segédrendőr), aki utasított, hogy más mód nincs, mint gyalog menni az Untergrundbahnig (földalatti vasutig), ahol a forgalom zavartalan. A földalattival elérhetem tempelhofi célomat. Az Untergrundbahn közel háromnegyed órai gyaloglás után elértem. Mondanom sem kell, hogy hatalmas embertömeg várt a földalattira.

NEM KAP ÁRUT A KOLOZSVÁRI KERESKEDŐ

— Amikor a keresett céget megtaláltam, igen udvariasan fogadtak, de ki-jelentették, hogy

már nem tudnak kiszolgálni. A vásárlást ugyanis, amit a külföldiek eszközöltek, csak a lipcei mintavásár vezetőségének ellenőrző bélyegzése után szabad leszállítani,

illetve perfektuálni, de a lipcei vásárt időközben bezárták. Így utazásomnak ez a célja nem sikerült.

— Amikor visszaérkeztem a Brandenburgi Thor előtti térre, már a hangszórók közvetítették Hitler történelmi jelentőségű beszédét, amelyben a német csapatok előnyomulását bejelentette.

— Több tanácsolták, hogy azonnal szakítsam meg további utamat és induljak vissza. A német hatóságok, amikor hozzájuk fordultam, átnézve utleveletem és látva azt, hogy német eredetű vagyok, igen szívélyesen fogadtak s ugynevezett Ausländer-scher-ként (külföldi németként) kezelték. Itt is azt tanácsolták azonban, hogy ne sokáig gondolkozzam, hanem induljak vissza hazámba, mert nem

lehet tudni mit hoz a holnap. Meg is fogadtam a tanácsot és visszaindultam Régenburg felé. Visszautazásom azonban a lehető legkalandosabb volt. A vonatok teljesen tulzsufolva, több vonatról le is maradtam, mert mint idős ember, nem tudtam helyet verekedni magamnak. Végül is az egyik vonatra befurakodtam és kis kofferemre kuporodva utaztam Régenburgig, ahol egy másik vonatba szállítottak át. Alighogy átszálltam, közölték, hogy ez a vonat nem megy el, át kell szállnunk a mellétünk álló másik szerelvénybe. Amikor ebben nagy nehezen helyet verekedtem magamnak, ismét jött a vonatvezető és Bitte aussteigen meine Herren, (kérem kiszállni uraim) felszólítással kijelentette, hogy nem ez a vonat megy, hanem egy harmadik szerelvény. Már-már boldog voltam, hogy erre a harmadik szerelvényre is be tudtam furakodni, amikor egy negyedik szerelvényre kellett átulnunk. Ez aztán végül elindult. Mondanom sem kell, hogy a mindvégig „D” Zug-ra szóló vasuti jegyem, csak álom maradt.

REPÜLŐRAJ ALATT HALAD A VONAT

— Vonatunk csigalassúsággal haladt.

Szerelvényünk felett több ízben vonult el repülőraj, amely szinte surolta a kocsink tetejét.

Borzalmas dübörgéssel repültek el a nagy bombavető repülőgépek. A Bécsig tartó utazásom alatt jónéhány-szor találkoztunk ilyen repülőrajokkal, amelyek mind a keleti határ felé tartot-tak.

— Éjjel 2 órakor érkezünk meg Bécsbe. A bécsi Westbahnhof teljesen el volt sötétítve. Jelezték, hogy repülő támadástól lehet tartani és ezért az egész város sötétbe burkolódzott. A pályaudvarról csak mellékkijáratokon engedtek ki a teljesen sötét városba. Hosszu időbe telt, amíg valamennyire orientálódtam és a néptelen uccákon megtaláltam a Marie Hilferstrasset jelző táblát. Sehöl semmi fény nem volt, a máskor óriási fényáradatban uszó Maria Hilferstrassen. Félórai gyaloglás után gyenge fényzűródést vettem észre és amint közelebb megyek, látom, hogy a híres Hotel Palace áll előtttem. Bementem és szobát kértem. A portás készséggel állt rendelkezésemre és fürdőszobás szobát nyitított. Először arra gondoltam, hogy drága lesz ez a szoba, de a portás csak 6 márka 50 pfenniget (250—260 lej) kért. A rettenetes utazástól fáradtam lefeküdtem és bizony csak este 9 óra körül ébredtem fel. Szinte 24 órát aludtam s amikor este felkeltem, már jelezték, hogy egy vonatom elment. A legközelebbi éjszakai induló vonathoz már jó korán kimentem, hogy helyet tudjak foglalni magamnak. Bécsből visszafele, bár ok utas volt, de nem lehetett összehasonlítani utazásunkat a Berlin—Bécs ut-talustásával.

— Milyenek voltak tapasztalatai a pár napos németországi tartózkodásának ideje alatt? — érdeklődtem.

— Mondhatnám két részre lehetne osztani ezeket a benyomásokat — válaszolta Kun Frigyes. — Az egyik a régi Németország területén, míg a másik az osztrák területén történt tartózkodásom élményeire.

Amíg Németországban voltam, igen sokszor éreztem, hogy német származásom előnyömre szolgált.

A felvilágosítások mindenütt a legudvariasabbak voltak. A vendéglőkben a lipcei mintavásárra szóló utazási könyvecském ellenében szolgált ki. Egy borjusultért ugorkasalatával és kenyérrel 1 márkát (40 lej) fizettem. Egy reggeli kávé, vaj, dzsem és tetszés

Betegsegélyzői-bélyegek

valamint posta-, drogéria, okmány-turisztikai, számla és aviafia bélyeg-ek is a legnagyobb címletekben is állandóan kaphatók a

Str. Regele Ferdinand 59.
Dohánytőzsdében
(Régi betegsegélyzővel szemben)

szerinti mennyiségű zsemle vagy kifli 1 márka 25 pfennigbe került. A régi birodalom területén csak azt hallot-tam, hogy a Lengyelországgal történő háború igen gyorsan és a németekre kedvezően fog befejeződni. Mindenki bizakodó volt.

AZ ANGOL HADÜZENET HATÁSA

— Az angol hadüzenet után már el-térőek voltak a vélemények. Az ausz-triai vasút utasai közül többen aggo-dalmaskodtak a helyzet ilyen változá-sa miatt. Az osztrák polgári lakosság már nem mutatott olyan egységes ké-pet, mint a régi birodalmi. Ellenvéle-mények hangzottak el. Az angol had-üzenet után Bécsből — sajnos — nem sokat láttam.

— Mint érdekességet megemlíthetem még, hogy Kolozsvárról Anca Alexandru könyvkereskedővel indultam el és vele utaztam Passauig. Itt aztán el-vesztettük egymást. Hogy ő tovább utazott-e, visszatért-e, nem tudom. Egy-jaszi zsidó kereskedő is volt velünk, akivel még Berlinben találkoztam, amint egy közlekedési rendőrtől fel-világosítást kért. A neki szóló felvilá-gosítást meglehetősen rövidséggel adta meg a közlekedési rendőr és ekkor lát-tam, hogy

bizonyos különbség van a német eredetű külföldi és a jaszi kereskedő között.

— Voltam már néhányszor Berlin-ben, többek között a spartakus felkelés idején, amikor az akkor Budapestre Strassenak nevezett uccában a forradalmárok és a kormány csapatainak ágyai dörögtek, de Berlin másik ne-gyede mit sem tudott a véres összeütközésekről. A mostani Berlin azonban mindenütt nyüzsgött, gomolygott, ka-tonák, barnaingesek tömkelege tar-kitotta az uccákat. Autóbuszok, teher-autók nem voltak láthatók. Ezeket mind a csapat és anyagszállítás szol-gálatába állították.

A tiznap kalandos utazásom alatt láttam a csendes Németországot átalakulni a hadiállapotban levő Németországgá.

Annyira az élmények hatása alatt ál-lok, hogy alig tudom gondolataimat rendszerbe foglalni. Kissé megnyug-tató volt, amikor magyar területre ke-rültem, amely már egész más, csöndes képet mutatott.

E sorok írója gyermekkor óta ismeri Kun Frigyes, de még sohasem tapasztalta ilyen elfogódottnak és ki-merültnek, mint most, az izgalmas né-metországi kirándulás után.

Dr. Pap Tibor.

— A gorillakölők intelligencia-viz-gája. Három híres angol tudós, Julian Huxley professzor, a londoni állatkert titkára, J. M. Fischer, az állatkert gondnoka és S. Zuckerman, az oxfordi egyetem anatómiai professzora megviz-gálta a londoni állatkert kölyök-goril-lájának, Meng-nek az intelligenciáját. A tudósok figyelme azért irányult Mengre, mert a rendkívül értelmes kis gorilla nemrég az ujjával kirajzolta a falon saját árnyékának körvonalait. Eddig azt tapasztalták, hogy a legoko-sabb majmok is csak három dimenziós tárgyak iránt érdeklődnek s képek, ár-nyak egyáltalán nem keltik fel a fi-gyelmüket. Meng azonban rendkívül érdeklődésről és intelligenciáról tett bi-zonyosságot. Most már egyszerű figurák árnyképeit fogják egy falra vetíteni és megfigyelik, hogyan viselkedik ezek-kel szemben Meng.